

KAL LAW CHIM

Kal Law Chim

By Evan. Rualuk

Evan. Rualuk

KAL LAW CHIM

A chung ummi biatlang hna.

Rian thabik a si.

1. A thimi a nunter
2. Misual mitha ah a canter
3. Thihhnu ruahchannak a pek

Rian nganbik a si.

1. Lei le van karlak lamkaltu a si
2. Pathian le minung karlak lamkaltu a si
3. Sehtan thawnnak teitu a si

Rian biapibik a si.

1. Lei le van Bawibik nawlpek a si
2. Tuanlo ahcun a poituk ding a si
3. Tuan ahcun a man a tam tuk mi a si

Evan. Rualuk

Rian Øha bik a si

*“Cucaah cun nan chungah hi riantha a thawktu Pathian nih, Krih Jesuh ni ah hi rian cu a lim tiang in, a tuan zungzal lai”
(Phil 1:6)*

Baibal nih a chim bangin, Thawngtha chim rian hi ‘Riantha’ a si i, zumtu hna chungah a thawktu zong Pathian a si. Lim a si tiang zumtu hna hmang in a tuantu zong Pathian a si zungzal. Thawngtha a sertu cu Pathian a si. Tuan hram a thawktu zong Pathian a si i lim a si tiang a tuantu zong Pathian sihmanhsehlaw, thawngtha hi minung caah ser a si i, minung hmang in lim dingmi rian asi. Biadang in chim ahcun, Pathian nih minung caah a sermi thawngtha hi mi vialte nih an theih khawh nak hnga nang le kei tello cun tuan le lim aa tim lo. Cucaah thawngtha chim rian hi a thattuk caah Baibal nih, ‘Thawngtha a chimtu hna ke cu a va dawh dah’ tiah Rom 10:15 ah a ti.

Pathian nih misual caah a sermi khamhnak hi a that tuk caah, cu thawng cu thawng tha bik a si i, mi vialte nih an theih khawh nak hnga cu thawng tha bik chim rian cu rian tha bik a si i, cu rian tha bik cu ai hmaithlak i midang sinah thawngtha a chimtu hna an ke tiang in ke dawh bik ah ai cang.

**“Cucaah minung nih
a tuanmi rian
vialte lakah
thawngtha chim rian
hi rian tha bik a si”.**

Cucaah hi rian tha bik thawngtha chim rian chung i kan luh lawnglawng ah Baibal nih, ‘An ke aa dawh’ a timi cazin chungah khumh kan si lai. Thawngtha chim rian ‘Rian thabik’ a sinak cu phunthum in kan zoh lai.

1. A thimi a nunter

Thawngtha chim rian ‘Rian thabik’ a si nak pakhatnak ahcun, kan chimmi thawngtha nih ‘a thimi a nunter’ mi hi a si. Baibal nih, “Sihmanhsehlaw Pathian nih a kan zangfahnak cu a tamtuk i a kan dawtnak cu a ngantuk caah a nawl kan ngaihlo ruang i thlarau lei in kan thih ko lioah khan Krih sinah a kan nunter” tiah Efes 2:4-5 ah a ti. Kan thih lioah ... a kan nunter. Pathian nih minung caah a fapa Jesuh Krih hmang in a sermi thawngtha cu ‘a thimi nun tertu’ thawngtha a si. Baibal nih a chim thanmi cu, “Thihnak thawnnak kha a donghter cang i thih thiam tilo nunnak cu thawngtha in kan sinah a phuan cang” (II Tim 1:10) tiah a ti. Kan chimmi thawngtha nihcun thihnak thawnnak a donghter i thih thiam tilo (zungzal) nun a kan pekmi hi vanrang toi vawleicung minung hna caah a thabik a si.

Thawngtha nih (zumhna i a cohlangtu) minung sinah a tuahmii thiltha a rak hmu fiangtu Paul nih cun, “Kei ka ca ahcun nun hi Krih a si. Thih zong miaknak a si” tiah Phil 1:21 ah a rak ti. Thawngtha hmual biathli a hngalmi hna nih dawlh awk thalo, a kha taktak mi thihnak cu khuaihliiti nak in thlum le thaw ngai in an dawlh khawhmi tluk in a thami hi a liamecia caan zongah a rak um ballo mi, a ralaimi caan zongah a um than ti lai lo mi cu a si.

Thawngtha nih a nuntermi thihnak hi phunthum an si i pakhat hnu pakhat in kan zoh lai. Zeicah tiah Baibal nih a cawnpiakmi thihnak hi phunkhat lawng si loin phungthum an si. Hi thihnak phunthum hna hi thawngtha nihcun a nunter dih hna. Thihnak phunthum hna cu, Thlarau lei thihnak (Spiritual Death), taksa thihnak (Physical Death) le zungzal thihnak asiloah, voi hnih thihnak (Eternal Death or Second Death) hna an si.

Thlarau lei thihnak

Hakha holh a hmangmi Laimi hna nih Baibal tling kan ngeih Laimi aa ngaih ngaimi lakah pakhat ka si ve. Zeicahtiah 1969 i Pathian dawtnak ka hngalh hnu in chun le zan ka ruahmi le ka khahmi cu Baibal asi i Hakha Baibal tling kan ngeih hlan cu Mizo Baibal ka rak rel. Hakha Baibal a chuahlai kai ngaihtuk lio i a hung chuakmi ka rel tikah ka lung a rawhter ngaingai mi Baibal caang cu Genesis 2:17 nak a donghnak zawn te hi a si. Cucu, “Na ei ahcun na thi lai” timi hi a si. Lairam Khualipi Hakha i Zion Baptist Church ah Crusade kan ngeih lioah ka rak chimmi cu, Baibal dang zohlo in Hakha Baibal lawng a zohmi caah cun zumhnak lamthluanpi in tlaw khawhnak Baibal cang asi, tiah ka rak ti. A voihnihnak Hakha Baibal (Centenary Edition) a hung chuah i ka relthan tikah ai lawmbik pakhat ka si lai tiah ka ruah. Zeicahtiah, a voihnihnak nihcun, “Na ei ahcun na ei ni hrimhrim ah na thi lai” a hun ti cang. Bawipa dawtnak thawng in Hakah Baibal a relmi lakah Gen. 2:17 donghnak a tlinlonak a hmu hmasabik ka si i, minung 1000 renglo hmaiah a tlinlonak a chim hmaisabik zong ka si bangin a tlingmi a chuah tik zongah ai lawm hmasabik ka si men lai tiah ka ruah. Zeicahtiah, hi Gen. 2:17 hi Baibal zumhnak (Biblical Doctrine) ah faktuk in lam a tlaw khomi a si.

‘Na ei ni hrimhrim ah’ timi tello in ‘na ei ahcun na thi lai’ timi lawng sisehlaw zeibantuk thihnak dah a si? Thlarau lei thihnak maw?, taksa lei thihnak maw? zungzal thihnak dah? timi biahalnak a chuak lai i, kanmah zumh ning le siarem ning cio in a phi kan pek lai i Baibal tinhmi a phi kan hmu kho ti lai lo. A si nain, ‘na ei ahcun na thi lai’ si ti loin ‘na ei ahcun na ei ni hrimhrim ah na thi lai’ ti a hung si tikah an ei ni hrimhrim ah an taksapum a thi lo i, zungzal thihnak Hell mei ah an thlarau

zong a thih lo caah thlarau lei thihnak a si tiah za ah za a hung fiang. Hi thlarau lei thihnak hi kan taksapum a nun ko lioah le kan thlarau zong zungzal thihnak Hell mei ah thilo in a um ko lioah thihnak a si caah Krifa ai timi tampi nih an theithiam lo i lam an tlaunak hrampi a si.

Hi thlarau lei thihnak hi matthai 8:22 nak ah Jesuh nih a chimmi bia ah fiang te in kan hmuh. Cucu, “Mithi nih an mithi cu rak vui ko hna seh” ti a si. Cang 21 in kan rel tikah mipa pakhat nih Jesuh zulh a duh lioah cu mipa i a pa cu taksapum thihnak a ton tikah, mipa nih Jesuh sinah, “Bawipa, va kir ta ning law ka pa kha va vui ta ning” tiah a ti. Jesuh nih cun, “Ka zul ko, mithi nih (thlarau lei mithi) an mithi (taksapum mithi) cu rak vui ko hna seh”, tiah a leh. Hi Jesuh chimmi hi biatawi fiang in chim ahcun, ‘mithi nih mithi a vui’ ti asi. Baibal nih a chim duhmi cu an taksapum a nung ko nain thlarau leiah a thimi hna nih taksapum in a thimi pa kha an vui ti hi a si. Hi Jesuh chimmi hi nihin ni tiang zongah a hmaan ko rih. Thlarau leiah mithi (Hrinthan lomi) hna nih taksa pum in a thimi cu kan vui tikah mithi nih mithi a vui a si ko rih.

Kan biapi ah lut than usihlaw, Efesa 2:4-5 ah, “Sihmanhsehlaw Pathian nih a kan zangfahnak cu a tamtuk i a kan dawtnak cu a ngantuk hringhran caah a nawl kan ngaihlo ruang i thlarau lei in kan thih ko lioah khan Krih sinah cun a kan nunter”. Thih ko lioah timi hi an taksapum a thih lioah ti a si hrimhrim lo. Cun an thlarau zungzal thihnak Hell mei ah a thih lioah ti zong a si hrimhrim lo. Hi thihnak hi thlarau lei thihnak cu a si i, Gen 2:17 donghnak i ‘na ei ahcun na ei ni hrimhrim ah na thi lai’ timi an ei ni bakah thlarau lei in Adam le Evi an rak thihnak kha asi. Cu Adam hrinthlakmi vialte cu thlarau lei in a thicia in pawl kan si i, thlarau lei in a thicia in hrin kan si. Cucaah thlarau lei in a thicia in kan thang i cu thlarau

KAL LAW CHIM

lei i a thimi kan si ko lioah cun Pathian nih a fapa Jesuh Krih vailam in a kan tuahpiakmi 'Khamhnak Thawngtha' kan theih i Thiangthlarau bawmhnak thawng in lungthin in zumhnak he kan cohlan tikah bawmtu Thiangthlarau cu zumtu thlarau he an i fon i thlarau lei in a thimi cu thlarau lei in a nunter. (Efes 1:13-14, Rom 8:16, Efes 2:4-5, Kol 2:13 hna rel). Hihi Jesuh nih Nikodimu sin i Hrinthanlo cun vancung pennak hmuh khawh asi lo a timi, Laimi cheukhat nih nihchuah capo saihnak le zeirellonak langhternak ca i Mizo holh "PIANTHAR" an ti tawn mi cu a si. Cheukhat nih an theihthiamlo tukah Pianthar cu hlim a si hna an ti. Mizoram thil sining taktak cu hlim thlarau a donghtertu cu piantharnak a si. Piantharnak hi Mizoram thlarau lei thanghnak hmanung bik a si. A tu tiang Mizoram ah hlim le laam a uarbik mi UPC nihcun Pianthar nak hi an cohlang kho rih lo. Presbyterian le Baptist hna nihcun hmanungbik thlarau lei thanghnak piantharnak an cohlan hnu cun hlimsang timi tulbuai vialte kha duhsah tein a dih ziahmah i, pianthar ruang i khamh hngalhnak nih a chuah pi mi lunglawmhnak theipar tluangtlam te i lamnak he Pathian an thangthat. Hi kong ka tialmi hi mi chimchin ka theih mi ruang i ka tialmi a si lo. Laimi lakah Mizoram i (Mizo hna sinah) phungchim tambik ka si lai tiah kaa ruah i, Mizoram i thil sining zong ka mit nih a hmuh i ka hna nih a theih i ka kut nih a tongh caah ka chimmi asi.

Thlarau lei in a thimi hna thawngtha nih a kan nunter tikah holh in chim khawh lomi lunglomhnak in kan khah tikah Bawipa thangthat in kut le ke hna hmang in kan lam mi hi Mizo nih 'hlimsang' an timi a si hrimhrim lo. Nihin kan Lairam i thlarau lei in nunter asi rih lo mi hna, nan piangthar ee, nan hlimsang ee, a kan titu le Mizoram i a tu tiang i a hlimsang mi hna khi zumhnak ahcun ai khatmi an si. Zeicahtiah Mizoram

i a tu tiang i a hlinsang, ai tulbuaimi UPC hna nih khamhfian le khamhngalh le khamhtlau kholo an pom hrimhrim lo. Cucaah Lairam ah hrinthan cohlanglo, khamhngalh le khamhfian cohlang lo le khamhtlau kho lo cohlang lo mi Liberal le Mizoram hlinsang hna khi zumhnak ahcun unau chuakkhat an si ti hi Lairam mipi nih thei cang u sih.

Thawngtha sertu Pathian nih a sermi thawngtha hmang in sualnak ruang i thlarau lei in a thimi hna a nunter tikah, ka nung ti i hngal lo in um khawh asi hnga maw? Thlarau leiah ‘ka nung’ ti i hngalh hi cawnpiaknak ruang i i hngalh zong a si hrimhrim lo. Ka nung ti i hngalhnak cu thawngtha nih a nunter hnu i hngalhnak a si. Ka nung tiah ai hngal lo mi cu thawngtha nih thlarau lei in a nunter rihlo mi an si. Zeicahtiah a thimi nih ka nung tiah ai hngalh khawhnak samzai ngaw hmanh a um kho lo. A thihmi hmanh ai hngal kho rih lo. Cucaah nihin kan Lairam ah Krihfabu hruaitu cheukhat hna nih khamh hngalh khawh a si lo an timi hi an ca ahcun a hman taktak mi asi ko. Zeicahtiah thawngtha nih thlarau lei in an thihnak in a nunter rih hna lo caah a si.

Baibal nih a hmanmi biafang ‘thih’ timi hi ‘then’ timi he a suallam ai khatmi a si . Thlarau lei thihnak timi suallam cu thlarau lei thennak timi he ai khat. Adam nih eilo ding thei a ei tikah Sertu Pathian he an i pehtlaihnak a cat i a Pathian he i then timi suallam cu thlarau leiah i then tinak a si. Cucaah Adam hrinthlak minung vialte cu Pathian he ai then ciami paw i hrin mi kan si. Hi Pathian he kan i thennak (thlarau lei thihnak) ah hin Pathian he kan i ton i kan i pehthan khawhnak hnga, Pathian nih a ruah i, Pathian nih a chim i, Pathain nih fapa Jesuh Krih hmang in a tuahmi kha thawngtha cu asi. Cu thawngtha nihcun Pathian he a kan tonter i Pathain he kan i pehthan mi hi thlarau leiah a thimi nunter timi suallam cu asi.

KAL LAW CHIM

Hi thawngtha nih thlarau lei ah a thimi (Pathian he ai thenmi tinak) a nuntermi (Pathia he a kan pehtlaihter tinak) hi a that tuk caah thawngtha chim rian cu ‘Rian tha’ a sinak cu a si.

Taksapum thihnak

Na ei ahcun na ei ni hrimhrim ah na thi lai timi cu thlarau lei thihnak asi nak kong kan lim hnuah, Baibal nih a chimmi thih phunhnihnak ‘Taksapum thihnak’ kong kan zoh rih lai. Ei hlah! timi Pathian nawlpekmi buar in, Adam le Evi nih a chia le a tha hngalhnak thingthei an ei kha nawlpetu Pathian nih aa *hmuh* a dawitakah dikari a pek mihna kha Genesis 3:14 in 19 tiangah kan hmuh. A hmasa bik ah hlenngu rul (rul hi sehtan min tampi lakah phun khat a si), pahnihnak ah rul hlennak ai zumh i ei lo ding thingthei a ei hmaisatu Evi, a donghnak ah an nu he zungzal i then lai a ruah khawhlo ruang i sertu a Pathian he i then hringhram in ai thim i a nupi pekmi thingthei a eitu Adam Gen 3:17-19. Sertu Pathian nih amah mui keng le amah he i lo in a sermi Adam hmuh a dawitakah dikari a pekmi a donghnakbik cu “leidip na si i leidip ah na kir than lai” ti asi. A suallam cu, na ei ni hrimhrim ah thlarau lei in na thih bangin nikhat khat cu na taksapum zong hi a thi te lai, tinak a si. Sertu Pathian nih a chimning te in Gen 5:5 kan rel tikah Adam lungphun i ai tialmi cu, ‘kum zakua le sawmthum a si ah a thi’ tiah kan hmuh. A tangle kan rel lengmang tikah Genesis dalnga a dihlak i kan hmuh mi cu sualman taksapum thihnak kong asi. Genesis dalnga hi ‘a thi’ timi dal a si. Bidang in chim ahcun Genensis dalnga cu ‘thlanmual dal’ a si. Hi taksapum thihnak zong hi nawlgaihlo ruang i sualman thihnak kan co mi a si. Rom 5:12.

Krihfatu hruaitu cheukhat hna nih ruakvuinak i an chim tawnmi cu, an tommy thihnak cu Pathian remruat le khuakhanmi bangin mithi hna chungkhar hnemhna ah lu-hmuh-zi in an chim tawn. Baibal ning ahcun taksapum thihnak hi Pathian remruat le khuakhanmi a si nak pakhat hmanh a um lo. Pathian cu thihertu asi bal lo i, a thimi nuntertu asi. Biadang in chim ahcun thihnak hi Pathian sin in a chuakmi asi lo. Thihnak cu Pathian ralchanhtu Sehtan asiloah khuchia nih a chuahpi mi asi. Heb 2:14 ah, ‘thihnak cung i nawl ngeitu’ timi hi mirang holh Baibal cheukhat nih cun thihnak a chuahnak hrampi asiloah thihnak umturtu tiah a ti.

Cun thih le Pathian hi pehtlaihter khawh a si lo nak cu, thihnak thawng hi thawngtha a si bal lo. Khualral mihna he kan i ton tikah “thawng a tha maw?” kan ti tik hna ah, nan dam maw ti khi a si. “Thawng a tha ko” an ti ahcun, kan dam ko tinak a si. Nungdam te i um cu thawngtha a si i, thih le loh cu thawngchia asi. Pathian cu “THA” thawngtha asi bangin a thami in a chiami a chuak kholo. Cu bang in Sehtan cu khuchia a si caah a chiami in a thami a chuak kho ve lo. Cuaah thawngchia vialter lakah a chiabik mi thihnak hi a thabik Pathian in a chuakmi, a ruahmi, a khanmi a si kho hrimhrim lo. Pathian nih minung a ser lioah thihnak a serchih hrimhrim lo. Biadang in chim ahcun, Pathian nih minung hi thi ding in a ser hrimhrim lo.

Eden dum ah khan Pathian nih thihnak thingthei a serlo. Baibal ah kan hmuhmi cu, ‘thingkung a phunphun kha a khohter hna. An i dawh i theitha (eiawk tha) a phunphun an tlai. Dum laifang ahcun nunnak pekhotu thingkung pakhat a um’ (Gen 2:9). Pathian cu zungzal a nungmi Pathian a si bangin Eden dum a sermi zongah nunnak pe khotu thingkung a ser. Cun Pathian cu a chia le a tha hngalhhawhna thingthei a ser. Cun

KAL LAW CHIM

nunnak le rawl cu thenkhawh a si lo bangin Pathian nih nunnak thaw a pek i a nunter mi, Adam ei awk caah eiawk tha thingthei Eden dum ah a ser than. Cu caah thih hi zeibantuk thih a si zongah Patian khuakhan le remruat a si kho hrimhrim lo.

Mi cheukhat nih Hebru 9:27 nak i minung caah voikhat thih cu khaukhih a si (Mizo le holh dang Baibal ning a si) timi i lak zau in minung taksapum in kan thihmi hi Pathian khaukhih a si tiah an ti tawn. Hi Hebru 9:27 rellu nih taksapum thihnak hi Pathian khaukhih (khaukhih ti a suallam cu a hlanka in siseh ti i rak ruahchung le rak khaan chung mi khi asi) a si tiah Pathian nih a khaukhihnak hmun le caaan kha a ruah chih hrimhrim a herh. Khuazei ah, zeitik caan ah dah minung cu voikhat thi ding i a khau khih kan ti ahcun, a hmun cu Eden dum (dum chung i a thawl hna hlan ah) ah khan a si i, a caan cu Pathian nawlpekmi “eihlah!” a timi an buar i a chia le a tha hngalhnak an ei i, misual i an i can hnu ah a si. “Leidip na si i leidip ah na kir than lai” timi Pathian nawlpek cu sualman dikari chahnak, biadang in chim ahcun ah sualman he ai tlakmi dantatnak le hremnak a si. Cucaah Hebru 9:27 i minung caah voikhat thih cu khaukhih a si, a timi khi Pathian nih minung hi thiding in a ser tinak a si hrimhrim lo i, taksapum thihnak hi Pathian nawlbia an buar i misual i an i can hnu ah Pathian nih Adam chiat a serhmi bia a donghnak i ai thawk mi a si.

Taksapum thihnak hi Pathian khuakhan le remruat a si lo zia kan hmuhmi pakhat cu, Eden dum in Adam le Evi thawl an sinak a chan Baibal nih a chimmi ah khan kan hmuh than. “:Cucaah nunnak thingkung hi a banh suallai i a thei hi a ei lai i zungzal in a nung sual ko lai” a ti. Cucaah Bawipa Pathian nih khan Eden dum chung cun a thawl i amah a sernak vawlei kha thlawh awakah a kalter (Gen 3:22-23). Kan chimcia bang khan, Pathian cu zungzal a nung mi Pathian a si bang in Eden

Evan. Rualuk

dum a sermi zongah zungzal nunnak pe khotu thingkung a ser. Hi zungzal nunnak pekhotu thei hi Pathian nih amah nunnak thaw a cheuhmi minung caah a sermi a si. Adam nih Pathian nawl kha buarlo tein a chia le a tha hngalhnak thei kha ei hlah sehlaw kha zungzal nunnak thei kha amah caah ser a si caah Pathian nih ei senhlo in a um hrimhrim lai lo ti cu za ah za in a fiangmi a si.

Pathian nih an ca i nunnak pekhotu thei ei a senh hna lo i, an ei soal lai i zungzal in an nung soal ko lai tiah dum chung in a thawlmi hna hi a biakam a let ballo mi Pathian nih Gen 3:19 dongnak i “leidip na si i leidip ah na kir than lai” tiah a timi a sualman taksapum thihnak chiatserhnak bia a tlinnak caah a si.

A si naiin, Pathian sermi minung nih a phutmi sualman taksapum thihnak tiang pe in dantat in hrem hmanhsehlaw dawtnak le vel in a khat mi Pathian nihcun misual nih a phut a tawk lomi laksawng a hun pek than i fapa ngeihchun tiang pekin a tuahpiakmi khamhnak thawngtha nihcun thlarau lei thihnak lawng siloin taksapum thihnak tiang in a nunter. Bawipa nih sunparnak co zungzal ko seh. Amen!

Pathian ralchanhtu Sehtan nih a chuahpi mi thihnak teitu dingah a thi kholo mi Pathian cu a thi khomi minung thi le sa ngeimi ah ai cang i (heb 2:14) kumthum le a cheu hrawng thawngtha chim le cawnpiak i a vah lioah khan taksa pum thihnak zong teiin voithum tiang in taksapum in a thimi a nunter hna. Cuhna cu Nain khua i nuhmei nu fapa ngeihchun le fa ngeihchun zong a si mi, Luk 7:11-17 le Galili khua pakhat ah pumhnak inn i riantuantu pakhat Jairu fanu, Luk 8:40-56 le Judia ram i khua pakhat, Bethani timi i Lazaruh Jn 11:1-44 hna an si. Zeiruang dah Jesuh nih taksapum in a thimi hna a thawhter i nunnak a pek than hna tiah biahalnak umsehlaw,

KAL LAW CHIM

Pathian asi nak a langhter, a thawnnak a langhter, thihnak teitu asi caah ti le a dangdang zong in lehnak a um khomi asi i, a hman dihmi zong an si. Kha pathum hna kha an taksapum cu an thi dih than ko. A thi than thiamthiam ding kha thawhter le nunter cu a herh tunglo ti zong kan ti khawh ko.

A biapibik mi cu Pathian cu thihtertut siloin nuntertu asi zia kan hngalh khawhnak hnga caah asi. A thami Pathian sin in a ra mi thawngtha nih cun, a chiami khuachia sin in a rami thawngchia thihnak cu a dih umnak in tei le hrawh a timh caah a si. Jesuh nih taksapum thihnak tei in a thawhter mi pathum hna kha an taksapum cu a thi than dih ko. An thi than te lai ti zong Jesuh nih a theih ko. Sihmanhsehlaw an nunthai le thihthan maw, a caan tawi le sau kha Pathian nih a tinhmi cu a si lo. Caan tawi te maw chikkhatte a si zongah, Pathian fapa Jesuh Krih in langhter a timhmi cu nunnak vialte hrampi a si nak le thihnak vialte hrampi a si mi Sehtan thawnnak tei kha a si.

Baibal nih a hmanmi biafang ‘thih’ timi cu ‘then’ he suallam le tinhmi ai khat bang in, taksapum a thih tikah a thenmi cu leidip in sermi pum le Pathian nih a mahunnak a cheuhmi a chung i thi kholo mi thlarau cu asi. Jesuh nih pum thihnak a tei i a nunter tikah ai thenmi pum le thlarau kha a tawnter than tinak a si. Cucaah Jairu fanu taksapum thihnak in a thawhter lio ah Baibal nih a hmanmi biafang cu, ‘a nunnak (thlarau) cu a hung kir than i hmakhat te ah a tho’ (Luk 8:55). Mizo le holh dang ahcun, a thlarau cu a hung kir than i, ti asi. A pum he ai then cangmi a thlarau a siloah a nunnak a rak kir than i a pum he an i tong, a siloah an i pehthan tikah taksa in a thimi nute cu taksa in a nung than. Kan chim cang bangin a caan tawi le sau kha a biapi lo, a biapimi cu a thimi a nun than kha asi.

Ni khat cu Jesuh a rat than tikah zumtu hna taksapum

thihnak a rak tong cang i an pum le an thlarau ai then cangmi, Jesuh umnak van i an thlarau a um mi hna kha Pathian nih Jesuh sinah (vawlei ah) a rat ter hna lai i, an chuaktak cangmi an pum he i tonthan in thlarau pum, van taksa in thlen an si la i an tho than dih lai, timi Baibal cawnpiak mi hi Krihfa zumhnak hrampi a si. I Thes 4:14 kha duhsah tein biafiang le cafang tiang ruat bu in rel. Mirang holh na thiam ahcun version a phunphun zohlaw cu ka ah na hmuh lai mi cu. ‘God will bring them back with Jesus’ timi hi a si. Mirang holh i ‘back’ timi cu kaltak cangmi hna thlarau nih pum cu a chuahtak i hi vawlei hi kaltak in van ah Jesuh sin ah an um cang. Jesuh a rat tiikah Jesuh he an kal tak cangmi hnulei vawlei ah an rak kir than lai i an pum he i tongthan in an tho than lai.

Hi kong ka cawnpiak lioah Baibal a lung hrinhtu Liberal cheukhat nih ka sinah an hal tawnmi cu, “Saya pa thihning ai lo cio lo, a cheu cu rilipi ah an thla. An sa vialte ngapi nih a ei dih. Acheu cu mei nih a kangh hna i vutcam ah an i cang dih. A cheu cu sa nih a seh hna i a ei hna. Hmunkip ah a ek hna. Cu hna cu teh zeitin dah an thawh lai?” tiah an ka hal tawn, Ka lehnak hna cu, “Na khuaruahhar hlah. Pathain nih nang le kei a kan fial lai lo. Vawlei le van a ser lioah voitampi nolh hau lo in kaa khat te lawng in ‘Um seh’ a ti i a um lomi vawlei le van hi a um ko. An pum a chuah tak i van i a kaimi an thlarau Jesuh sin i vawlai ah a rak kir (back) mi kha Pathian nih a fial hna ahcun kaa khat te an auh lai i cikkkhat te ah an i fawnthan ko lai” tiah ka leh tawn hna.

Taksapum thawhthannak a zumlotu Sadiusih mi hna sinah Jesuh nih a rak chimmi Baibal bia cu, “Nan hei palh hringhran dah. Hi ti nan palhnak cu Ca Thiang kha siseh, Pathian thawnnak kha nan hngalh lo caah a si” (Mt 22:29). Jesuh chan nak in a tu chan ah Sadiusih mi an tam deuh.

KAL LAW CHIM

Cathiang le Pathian thawnnak nak in vawlei fimthiamnak le thawnnak (Science) an zumh deuh caah pum le thlarau ai then cangmi tonthan lai nak an zum ko ti lo. Sihmanhsehlaw a poi hrimhrim lo mi cu kan zumhlonak nih hin Pathian nih tuah a timhmi a tulhter hlei lai lo mi hi a si. Pathian cu thihnak teitu nunnak hrampi a si caah khuachia le sualnak ruang i kan tonmi thihnak phunthum hna, thlarau lei thihnak, taksapum thihnak le zungzal thihnak a siloah voi hnih thihnak zong nganhtak mi ngei lo in a tei dihnak caan cu a phan te ko lai. Zeicatiah Pathian cu, 'ka biachim le ka tlah tem' titu Pathian a si.

Kan tlangtar kan i tinhmi kawltung cu 'Thawngtha chim rian hi rian thabik' ti a si. Zeicahtiah thawngtha nih cun thlarau lei i a thimi a nunter hlei ah, taksapum in a thi cangmi tiang a nunter. Lungthin kuai le vansang au in mithli rual he a tapmi Nain khua i nuhmei nu le Bethani khua i Mari le Martah le Jairu le chungkhar hna an mithli a hnawt i ngaihchiatnak khuadawm le minmei lakah holh in chim khawh lo mi lunglawmhnak ni ceu dawh chung i a hruaitu hna cu an pum le an thlarau ai then cangmi a tonter thantu thawngtha riantuannak ruangah a si caah thawngtha chim rian a tluktu rian tha cu hi vawlei le van zongah a um kho ti lomi riantha bik a si hrimhrim ko.

Zungzal thihnak asiloah voi hnih thihnak

Thawngtha nih a nunter mi thihnak phunthumnak cu Baibal nih zungzal thihnak asiloah voi hnih thihnak tiah a ti (Bia 20:10-14). Sual ruangah kan ton hngami zungzal thihnak mei tili in kan luat i zungzal nunnak a kan petu thawngtha hi a tha taktak mi asi. A ngaingai ti ahcun kan cawn cangmi phunhnih hna kha cu caan khat chung ca an si. Thlarau lei in a thimi hna

nih thawngtha an theih i an zumh ahcun thlarau lei in an nungthan kho. Cun taksapum thihnak zong Jesuh a rat ni ahcun tei in a um than lai i thlarau he i tong in an nungthan te lai. Zungzal thihnak cu nunthan le i tonthan ti um ti lo in zungzal i thih ding kha asi cang.

Kan hman liomi biafang thih aiawhtu ‘then’ timi in kan zoh than ahcun, zungzal thihnak ah ai thenmi cu Sertu Pathian le amah nih a pekmi minung thlarau zungzal ca i i thenthainak cu a si. Sertu le a pekmi minung thlarau sualnak ruang i zungzal an i thenthai lai cu dawtu Pathian nih a ruah khawh lo caah misual caah fapa ngeihchun Jesuh Krih hmang in khamhnak thawngtha cu a ser, cu thawngtha nih zungzal thihnak cu zungzal nunnak i a thlenthanni tluk i a tha mi cu a um kho ti lo. Zungzal nunnak pekhotu Thawngtha a that khunnak pakhat cu cawk hau lo i manlo te i pekmi a sinak hi asi. Baibal nih, “Pathian nih zungzal nunnak a kan pek i cu nunnak cu a fapa ah a um. Pathian fapa ngeitu paoh nih cu nunnak cu a ngeih i Pathian fapa ngeilo mi paoh nih cu nunnak cu an ngei lo” (I Jn 5:11-12). Pathian fapa Jesuh hmang i a sermi thawngtha nih a chuahpi mi zungzal nunnak hi pek silo in rak kan zawrh seh law a ho dah cawknak ngei in a caw kho hnga? Laimi vialte kan ngeihmi fonh hnu hmanh ah mi pakhat ca cawknak a tling kho hnga maw? Zeicahtiah zungzal nunnak laksawng Pathian nih manlo in a kan pek nak cu Jesuh nih a nunnak thisen Pa Pathian sin ah a rak pek ruang ah a si. Cucu thawngtha timi a hrampi cu a si. Zeicahtiah biakamhlun cu ‘na tuah ahcun na nung lai’ timi biakam a si. Minung nih a man a pek a herh. Pathian nawlbia a thiang le a dingmi kha thiang le ding te i zulh, tuah a herh. Zulh le tuah hnu lawng ah nunnak bia hi kam a si.

Biakamthar timi cu Baibal nih, ‘hihi ka thisen,

KAL LAW CHIM

biakamthar, sualngaihthiamnak ca i mi vialte ca i a chuak hnga mi cu a si” (Mt 26:28, Mark 14:24, Lk 22:20) zc.. holh dang Baibal hman a si. Kan chim cang bang in biakamhlun cu tuahnak le zulhnak in minung nih a man a pek hnu i nunnak bia cu kamh a si. Biakamthar tu cu Jesuh nih a thisen in a man a kan pek piak cang caah manlo te in a lak in zungzal nunnak cu pek kan si i, ‘zum law na nung lai’ tiah biakamh a si (Jn 3:15-16, lam 16:31, Efes 2:8). Cucu thawngtha a that khunnak cu asi. Sualnak ruang i zungzal thihnak a tong hngami misual sinah thawngtha nih zungzal nunnak man lo in a pek mi hi a thattuk caah thawngtha chim rian cu rian thabik a si. Zungzal thihnak, zungzal nunnak i thlen mi tluk i a tha mi cu a um kho ti lo. Cucu thawngtha lawnglawng nih a tuah khawh caah, ‘thawngtha a chimtu hna ke a va dawh dah’ tiah Baibal nih a ti (Rom 10:15).

2. Misual mitha ah a canter

Thawngtha chim rian hi rianthabik a sinak phunkhatnak, a thimi a nunnter timi kan lim cang.

Atu a phun hnihnak, ‘misual mitha ah a canter caah thawngtha chim rian cu rianthabik a si’ timi kan zoh than lai. Baibal nih a chim mi pakhat cu, ‘thawngtha hi ka zahpi lo. Zeicahtiah a zummi vialte hna ca i khamhnak caah Pathian hmual a si’ (Rom 1:16). Thawngtha Pathian hmual nihcun a zumtu hna cu khamhnak a pek.

Khamhnak timi biafang hi Grik holh *Soteria* in laakmi a si i, a sawh duhmi phunkhat cu, ‘a sinak hmasa ah siter than’ ti hi asi. Minung a rak sinak hmasa cu mitha ti a si. Zeicahtiah Pathian nih minung cu amah muikeng le amah he ai lo in a sermi asi, tiah Baibal nih Gen 1:26-27 ah a ti. Pathian cu a that

bangin amah muikeng le amah he ai lo in sermi minung zong
sual tello mitha in sermi minung, misual ah ai can than mi
tuanbia hi ngaihchiatpi awk a tlak bikmi tuanbia a si.

Mitha misual ah ai cangmi
kha mitha ah canter than nak ca i
Pathian cawlcanghna cu Baibal
ah kan hmuh mi tuanbia cu asi.
Cucaah Baibal cu Pathian mih
misual mitha ah canter a timhna
kong asi.

**“Baibal cu Pathian
nih misual mi mitha
ah canter a timhna
kong a si”**

Vawleicung ah Biakna vialte an i lawhdihna pakhat
cu, ‘minung hi misual a si’ timi hi a si. Biadang in chim ahcun
minung hi misual a si ti hi ze bantuk biakna zong nih an al lo.
Krihfa sinak he ai naihemmi Muslim biakna hna nihcun
minung misual a si nak a zumhning hi Kriha nak hmanh in a fek
deuh i phungthluk tiangah Arab vawlei nih a ngeihmi cu, ‘tlaang
khi aa thial an ti tik ah va zum ko. Zecahtiah ai thial kho tak
ko. Sihmanhsehlaw minung nih a zia aa thinh an ti ahcun va
zum hrimhrim hlah’ ti a si. Hi Muslim phungthluk bia nih a
chimduh mi cu ziathinhna in tlaang thial a fawi deuh ti asi. A
sullam taktak cu minung cu misual a si caah mitha ah ai cang
kho hrimhrim lo. Cucaah Muslim nihcun na that khawhlo caah
Allah Pathain sinah caan hman te in nikhat ah voinga thlacam
law zangfahna hal ko, tiah an i cawnpiakna hram an bunh.
Caan hman te in nikhat ah voinga thla an cam hmanh ah zangfah
na si lai i khamhna na hmuh hrimhrim lai tiah bia an kam rih
hna lo i zangfahna na hmuh khawh men, khamh na si kho
men, ai fiang rihlo an ti hna. Atulio Lairam Krihfabu hruaitu
cheukhat khamh hngalh khawh a si lo. a fiang rih lo, i zuam
tialmal ko u sih, a timi hna he unau chuakkhat si dawh an si.

Ruah awk a tlak ngaimi pakhat cu, vawlei cung biakna

KAL LAW CHIM

vialte nih minung misual a si nak cu lungrual tein an zumh dih lioah, misual a si mi minung mitha ah ai can khawhna dingah an zumhna pakhat hmanh ai lo kho tilo mi hi a si. Kan chim cang bangin Muslim nih cun thlacamnak i zangfah hal rumro in tan an lak lioah Budist hna nihcun tuahsernak le ziaza that i zuamnak rumro in mitha si an i tim ve i, kawl phungthluk ah 'kan i zuam ahcun Pathian hmanh kan si kho' tiah an ti ve. Zangen bak in thil thalo i sum an duh ruang i nunchung vialte puansen aih i nomhna phun a si mi vialte hrial i Pathian pekmi nupa sinak hmanh nunchung vialte caah an hrialmi kan zoh tikah taksa zuamnak ahcun kan tluk hrimhrim hna lo. A sinain an i zuamnak thawng in minung zeitzat dah misual a si mi mitha ah ai cang cang i an kawltung Pathian ah teh mi zeitzat dah an i can cang timi biahalnak cu a phi um lo in a tang peng ko.

Hi lio caan ah Hindu hna nihcun mitha ah an i can khawhna hnga an pumbak an i hrem i, thirzum le fungzum in an thi chuaklak in an i sawh i, lih le bia thalo chimtu lei kha hlanklak ko tiang thirzum in an sawh i caan saupi chung an lei cu cawl kholo ding in thong ah an thlak. Ka sualna mei in kang sehlah tiang seh ti can ah meitil cung ah ke lawng in an i chawk. Hindu hna hruaitu Sadu (an pastor) hna cu taklawng bak in kataya lam cungah kataya lam hmanh a nemter khotu nilin lakah mengthum, mengli (cheukhat cu mengriat tiang) an ril i an vun vialte a kawh dih hnuah *Gangzet* tiva ah sualthiannak ca i i kholh ding ah meng za tampi an kal than.

Kan chim lomi vawleicung i biaknak dangdang zong nih minung cu misual a si ti an zumhcio i mitha ah can an i timhning ai dang cio. Kan chimmi hna Muslim, Budist, Hindu te hna le kan chim lo mi biaknak dangdang hna lakah Krihfa sinak (chirtianity) ai dannak bik cu thawngtha nih misual kha

mitha ah a canter mi hi a si. Kan chim ciami biaknak dangdang hna kha mitha can an i timh i an tuahmi hna ai lo lo nain a hrampi taktak ai lawh dih thannak cu minung lei kam zuamnak hi a si. Krihfa sinak hi biaknak a si lo an ti tawn mi hi ka pianthar ka te ah Mizo mi hna sin in ka rak theih cang. Mizo nihcun “Kristianna cu sakhua a ni lo” tiah mirang holh i “Chirstianity is not religion” timi in an lakmi a si lai tiah ka zumh. Kan nih Hakha holh ah hin chirstianity timi hi Krifa sinak ti dah lo cun biadang kan ngeih lo caah Krifa sinak cu biaknak a si lo tiah ka ti ve ko. Laimi, a bik in Hakha Thantlang hna nih hin kan holh hi zeiah kan rel thenglo. Kan holh nak in kawl holh hi biapi deuh ah kan ruah caah biaknak timi biafang hmanh hi hmanlonak zawn ah kan hman lengmang. Khuate lei Krihfa upa hna nih kan khua ah biaknak phunphun a um, an ti. Cu hna khua ahcun Krifa dah tilo cu biaknak dang zeihmanh a um fawn lo. An chim duhmi cu Krifabu, Baptist, A.G, CJC hna khi an si i cucu biaknak tiah an ti. Kan hmanmi biafang ai palh caah biafang nih a sawh duhmi a suallam tiang in kan i palh cang.

Cucah biaknak timi cu Krihfa a si lomi vialte khi an si i, kan nih Krifa cu biaknak a si lo. Zeicahtiah minung nih Pathian ca i zuamnak i a tuahmi khi biaknak cu a si i Pathian nih minung ca i a tuahmi khi Krifa sinak cu a si. Cu Pathian nih misual kan ca i a tuahmi cu thawngtha timi a si i, cu thawngtha nihcun misual kha mitha ah canter khawhnak hmual a ngei. Cucaah kan chimmi thawngtha nih misual mitha ah a canter khawhmi a thattuk caah thawngtha chim rian cu rian vialte lak i rian thabik a si nak cu a si. Thawngtha nih misual mitha ah a canternak ah Baibal nih a hman mi biafang pahnih cu hrinthan le serthan an si i, hi biafang pahnih hi pakhat hnu pakhat kan zoh ta rih lai.

KAL LAW CHIM

Hrinthan ... Hrinthan timi biafang cu Baibal ah hmun hnih lawngah a um i Johan dal thum le kuat khat, Peter dal khat ah an si. Than timi tel lo i hrin timi cu hmun tam nawn ah a um. Khuaruahhar awk ngai a simi pakhat cu hmun hnih lawngah Baibal i a ummi

hrinthan hi vawlei dihlak krihfabu ah chim tam bik asi mi biafang ah ai can mi hi a si. Kan nih Lairam hna ahcun kanmah laiholh hmanh hmanh duh lo in Mizo holh i pianthar timi in Lairam a khat. Duh le cohlan ruang i chimmi nak hmanh in huatnak le nihsawh zeirel lonak i hmanmi a tam deuh. Paul nih Philpi 1:18 ah, “Zeihmanh a poi lo! Krih kong chim a si paoh ahcun kaa lawm ko. Tinhmi tha in a si zongah, tinhmi chia in a si zongah” a ti bangin duhchim a si zongah huatchim asi zongah, Baibal ah hmunhnih te lawng a um ko nain hi tluk tam i kan chimmi hi a thatuk ko.

Hrin le than timi hi then ta ninglaw, hrin timi nih a sawh duh taktak mi cu mithmuh kuttongh bakin a um bal rihlo mi a hung um tinak a si. A biana ah, cawpi nih fa a hrin kan ti ahcun cawinn ah mithmuh kuttongh in a um bal lo mi caw fate a hung um. Nu nih a pawimi fa a hrin zongah a paw chungah a um ti cu kan theih ko nain mithmuh kuttongh in chungkhar ah ai tel nak cu hrin a si hnu lawng ah asi. Cucaah hrin hi a um ballo mi umnak le ai tel ballo mi i telnak a si caah a biapi ngaingai mi biafang a si. Than timi biafang a suallam cu a voikhatnak a silo tinak asi. Voikhatnak thil a si hnu i a hnu zultu paoh khi than cu asi. Jesuh nih Nikodimu sin i a rak chimmi, “Taksa in hrinmi cu taksa a si , thlarau in hrinmi cu thlarau a si. Hrinthan na si hrimhrim awk asi ka ti tikah na

“Zeicahtiah minung nih Pathian ca i zuamnak i a tuahmi khi biaknak cu a si i, Pathian nih minung ca i a tuahmi khi Krihfa sinak cu a si”

khuaruah har hlah” tiah a rak timi zong kha Nikodimu cu a nu nih taksa in voi khatnak ah a rak hrin cang caah vawlei ah a um, minung lakah ai tel cang. Atu voi hnihnak thlarau in hrinthan a hau rih. Zeicahtiah cun vanram cu thlarau ram a si caah taksa in voi khat hrinnak cun tel khawh a si lo. Cucaah thlarau ram mi sin i i telnak caah a herh bik mi cu thlarau hrinthan cu a si.

Thlarau hrinthan timi hi cangfang a ngan ‘T’ in Jesuh nih a hman caah thiang thlarau chimnak a si. Asinain thiang thlarau chungah minung hi hrinthan ding ti a sawh duhmi le a suallam cu a si lo. Taksa in hrinmi minung kan chung tu ah thiang thlarau kha ai hrin ding a si deuh. Zeicahtiah hrin suallam cu mithmuh kuttongh in a um bal rih lomi a hung um tinak a si bang in, taksa in hrinmi misual kan chungah a um bal rihlo mi thiangthlarau a hung um i kan thlarau he an i fonh i a thar in hawikom an si mi khi thlarau hrinthan cu asi. (Efes 1:13-14, Rom 8:16 rel).

Cun hrin he ai then kholo mi cu Pa le Fa nuncan lungput le ziaza i i pehthlaihnak hi asi. Hrinmi paoh nih hringtu zia ai chauhpi. Caw hrinmi nih caw zia, vok hrinmi nih vok zia le ui nih a hrinmi nih ui zia, minung hrinmi nih minung zia, Pathian hrinmi nih Pathian zia tiah hringtu zia cu an keng dih hna. Cucaah hrinthan nak hi taksa in hrin hmasat mi misual zia kha Pathian zia ah kan i thlennak a hrampi bik a si caah Baibal ah hmunhnih lawng ah lang hmanhsehlaw a biapit ning a zawr hlei lo. Thawngtha nih misual mitha ah a canternak i a hrampi taktak zong hirnthan hi a si. Zeicahtiah hrin le zia then khawh a si lo. Misual hrinmi nih sual zia a chuahpi bangin Pathain thlarau hrinmi nih Pathian zia thatnak ai chuahpi mi hi thawngtha nih misual mitha ah a canter ning cu a si.

Hrinthan hi a biapittuk caah Jesuh nih mi sawhsawh

KAL LAW CHIM

sin zongah chimlo in Judah mi lakah a biapi ngai mi Judah miphun phunli tiang in aiawh khotu Nikodimu sinah a chimmi a si. Nikodimu cu Farasih sinak, Sanhedrin sinak, Baibal cawnpiaktu sayakyi sinak le Jerusalem i mirumbik pathum hna lak i mi pakhat sinak in Juadah miphun aiawh khotu asi mi a si. Cu mipa sinah Jesuh nih, “Na hrinthan lo ahcun vancung pennak na hmu kho lai lo” a ti mi hi a hmaan mi hmun le a hmaan mi caan le a hmaan mi mipa sinah chim mi a si. Zeicahtiah Jesuh chimmi thawngtha nih misual mi hna kha mitha ah a canter hna cu langhngan in sualnak a tuah mi hlawhhlng nu le ngunkhuai khawltu Zakia hna kha an si. Nawlbua tuah ai zuam i ka tuah kho ve ko tiah ai ruatmi Nikodimu le a hawi le biaknak lei ah mitha si i chunglei nun a tha tung lo mi sinah ‘hrinthan na si hrimhrim lai ka ti ruangah na khuaruah har hlah’ a timi kha a chimnak ding hmun le caan le mipa sinah a si ko. Nihin kan vawlei le Lairam zongah zuding saei mi le hlawhhlng misual hna thawngtha nih mitha i a ser cuahmah lioah lenglang i biaknak mitha ngai in a langmi, chunglei nun ah zudin saei duhnak le ningcang lo in chawva lak duhnak a ngeimi hna nih hrinthan kan herh ve lo ti pungsan in a nung mi hna khi hrinthan a herhbik mi cu a si ve.

Thawngtha in misual mitha i canternak caah Camping tuahnak hmun cu zuding saei mi hna le biakinn a lam ballo mi hna luhnak ding ah kanruah zau i pumh hrelh ballo mi, pekchanh le bianak rian zongah ai zuam ngai mi a hrinthan tunglo mi hna luh kan timh tilo mi hi Johan dalthum ah kirpi kan herh. Na hrinthan hrimhrim lai tiah Jesuh nih a timi pa hi zu a ding sa a ei mi, biakinn he ai hlat ngaimi a si hrimhrim lo. Hawihlei in Nawlbua zultu ai zuam mi pa Farasih, Judah miphun dihlak cung i biaceihthu Sanhedrin minung sawmsarih lak i pakhat a si mi mipa, Baibal cawnpiaktu saya sawh sawh hmanh siloin saya

kyi (Rabby) timi pa, Pathian thlachuah a hmutuk an ti i Jerusa-lem mipi nih an hmaizah ngaimi, mirumbik ah thimmi pathum hna lak i ai tel mipa kha pei Jesuh nih “Na hrinthan a herh” a timi cu asi cu. Zeicahtiah hrinthannak ngeilo in Krihfa si cu nawlcawngmi biaknak minung sinak a si. Chunglei nunah thatnak um tung lo in that ai tim mi hna cu that nawl a cawng mi an si i mi tha cazin ah an lut bal lo.

Zeicahtiah cun nawlcawn timi a suallam cu mahsinak silo in midang sinak zohchunh i, nun i zuam khi a si. Kan chim cang bang khan sinak timi ai thawhna cu hrinnak in asi. Hrinmi vialte nih hringtu sinak an i chuahpi tawn. Cucaah midang sinak zohchih i nun i timh cu nawlcawng mi an si Krihfa si lo in biaknak minung an si.

“Nihin kan Lairam zongah, hrinthan a herhbikmi hna cu Baibal sianginn saya hna le Pastor hna an si”

Nikodimu zong Pathian nawlbia thiang le dinnak zohchunh in nun ai tim mipa (nawlcawng pa) a si i, zulh ai zuam lengmang mi nawlbia thiang petu Pathian thianhlimnak le thatnak zia kha a chungah a um lo caah Jesuh nih nawlcang ti hlah, a hrin in hrinthan na herh. Thlarau ah na hrinthan ahcun thatnak, dinnak, thiannak nawlcawngtu siti lo in na chungah cu thatnak, dinnak le thiannak cu ai sem lai i, biaknak minung si ti lo in Krihfa na si cang lai, tiah a timi a si.

Cucaah thawngtha nihcun misual hna kha thatnak nawlcawngtu men ah canter a tim bal lo i misual kha mitha ah a canter tawn. Misual nih thawngtha a theih i a thinlung in zumhna i a cohlan le cangka thiangtharau nih tuanvo a lak colh i hrinthannak a pek hnu ah, Pathian zia thatnak cu misual

KAL LAW CHIM

lungthin chung i thutdanh ah a thu i a rak thu hmaisai mi thatlonak tu thutdanh tangah a Mithiang Peter hmang in chimmi Baibal bia chungah, “kan Bawipa Jesuh Krih i a Pathian le a pa cu lawm ko u sih. Zeicahtiah a zangfahnak a nganmi ruangah kannih cu Jesuh Krih thihnak in a thawhternak ah khan nunnak thar a kan pek. Cucah kannih cu zumhnak nung in kan khat i Pathian nih a mi hna caah a chiahmi thlachuah vanluhnak cu co awk ah kan i ruahchan. Cu thlachuaknak cu a thu a man kholo mi le a ziam kholo mi an si i, Pathian nih vancung ah khin an chiahpiak hna” (I Pet 1:3-4).

Kan Hakha Baibal hi a thatnak tampi lakah a thatlonak le tlam a tlinlonak zong a um ve i atu i kan rel mi zongah khan a thatnak tampi karlak ah tinhmi kawltung a ngahmi biafang pakhat cu, ‘ruahchannak nung in kan khat’ ti ding mi kha, ‘zumhnak nung in kan khat’ tiah a timi kha a si. Hakha an leh lio i an zohmi mirang Baibal, Today’s English Version (TEV) timi zongah zumhnak nung a ti lo. ‘This fills us a living hope’ ti asi. Hakha Baibal ning ahcun ‘living faith’ ti ding a si nain ‘living hope’ ti asi.

Pathian nih fapa Jesuh Krih cu thihnak in a thawhter i thihnak tiva ral ah thothan Jesuh keneh khi krihfa thawngtha cu a si. Cu thawngtha a thei i a zum mi cu thih hnu pinlei RUAHCHANNAK NUNG (living hope) in a khah tikah, thihnak Jordan tilet cu lunglawmhna he an tan khawh cang. Biadang in chim ahcun, a khaattuk ah dawlh awk a tha hrimhrim lomi thihnak hrai cu, khuaitizu nak in thlum le thaw deuh in an din khawh cang. Krihfa martar hmaisabik Steven cu a mah thattu ding a ral hna hmai a um lioah a minung sinak muihmel nak in dawh deuh i an hmuh khawhna le, lung i an cheh hnu a tih lai caan tiangah a ral hna ca i thla a cam khawhna biathli cu thih hnu thlan pinlei ruahchannak nung in a khah ruangah a

si.

Martar hna tuanbia kan rel tikah a serhsettu le a thattu hna a rauh hlan ah an lung an i thlen lengmang nak a ruangbik cu, zeitluk fak in an hrem hna zongah an mithmai a chia ballo i thihnak ding a si mi ah an hneksak i an thih tik zongah thihtihnak mithmai an hmuh khawh hna lo mi kha a si.

Pastor sinak i Bawipa rian ka rak tuan lioah mithi vuinak i kan hman tawnmi Pathian bia Baibal ca caang cu Heb 2:14-15 hi asi. Cang 15 nak zawn ah, ‘thihnak an thih ruang i an nun chung vialte sal bantuk in khua a sami hna kha a luatter hna nak hnga caah a si’ tiah kan rel tawn. Holh dang ahcun ‘thihtihnak saltang i nunchung vialte khua a sa mi luatter a duh caah a si’ tiah a ti. A thi kholo mi Pathian cu a thi khomi ah ai can i vailam cung thihnak fakbik a tuar i, thihnak tei in a thawhthannak thawngtha nih aa tinhmi cu thihtihnak sal ah a tangmi luatter kha asi. Cuaah thawngtha theifiang i zumtu cu thihtihnak sal in a luat colh. Zeicahtiah thawngtha nih thih hnu thlan pinlei ruahchannak a pek caah a si.

Tih a nungbikmi thihnak hmanh tihlo i a kan umter khotu thawngtha hi a tha taktak ko. Thihtihlo timi hi a thihnak rumro kha silo in thih hnu thlan pinlei ah a rawk i a thu a man kho lo mi thlachuahnak Pathian nih van ah a kan chiah piakmi ka co lai ti ruahchannak ruangah khan thih kan tihlo nak cu asi. Mithiang Paul nih “zeicatiah ruahchannak in pei khamh kan si cu, sehmanhsehlaw kan i ruahchanmi cu kan mit in kan hmuh ahcun cucu ruahchannak taktak a si hnga lo. Mit in hmuh ko mi cu a ho nih dah an i ruahchan bal? Kan hmuhlomi kha kan i ruahchan ahcun lungsau in kan hngah...”(Rom 8:24-25). Kan taksa mit nih a hmuh khawh hrimhrim lomi vancung khua luhnak innka a hunnak cu thihnak hi a si. Vawlei sining ahcun thihnak cu innka khar a si. Zeicahtiah kan mithi hna cu zeitik

KAL LAW CHIM

hmanh ah kan taksamit nih hmuh khawh ti lo ding in thlan innka cu kan khar tawn. A si nain vawlei ah thlan innka kan khar lioah kan i ruahchan mi vancung khua innka cu vanmi hna nih kaupi in an rak hun ve. A thi thiam tilo mi kan thlaralu kha Jesuh nih a nunnak thisen pe in a khamhmi cu, cu innka hun mi ahcun a lut lai. Cu ruahchannak nung nihcun thihnak Jordan tilet a tho i thilchia a hrangmi vialte a daihter i lawmhnak in an tan tawn. Cu thil a canter khotu thawngtha hi a thattuk caah cu thawngtha chim rian cu rian vialte lak ah rian thabik a si.

Rian ngan bik a si

Pathian nih misual a kan khamhnak thawngtha chim rian hi minung nih a tuanmi rian vialte lakah rian tha bik a sinak kan zoh dih hnu ah, cu rian cu rian vialte lakah riang ngan bik a sinak kan zoh than lai. Rian ngan bik ti tikah a tuantu kha a ngan tinak siloin a tuanmi rian kha a ngan tinak a si. Pumpak caah kan tuanmi siseh, mibu caah kan tuanmi rian le cozah rian kan tuannak zongah rian hme, rian ngan tiah then le phawtsamh mi a si tawn. Cozah rian zongah deparment a phunphun a um i a mah le department chung lila zongah hmun phiaktu rian in cazi fa deuh in cazi pi in moihne hmu, pine hmu le tai hmu ti in rian hme deuh in a ngan chin lengmang i a nganbik tiang a um.

Kanmah krihfabu chung i Pathian rian kan tuannak zongah a changchang in rian cu i phawt a si i a hme deuh in a ngan deuh, a ngan chin in a nganbik tiang zong um a si. Pastor ciocio hmanh ah khuate pastor nak in khuapi pastor rian cu a ngan deuh ah kan chiah. Association G.S, convention G.S le convention cio zongah convention lubik G.S ti in i then cio a

si. Baibal sianginn lei zongah hmunphiaktu in rawlchuangtu ah, saya hna lak zongah kumkhatnak chimtu in sianginn pi i sianguk (Principal) ti tiang in rianhme rianngan ti in then a si. Cucaah a tu kan zoh lio mi thawngtha chim rian hi rian nganbik a si ti in rianngan min kan puternak cu a si. Thawngtha chim rian rian nganbik a si nak tahnak phun thum in kan zoh lai.

1. Van le vawlei karlak ah lamkaltu a si

Baibal nih a chim bangin thawngtha chimtu hna cu ‘Krih caah lamkaltu kan si’(II Kor 5:20).

Mirang holh Baibal tamdeuh nih cun, ‘We are ambassadors for Chirst’ tiah a ti. Hakha Baibal lehmi TEV nihcun, ‘Here we are, then speaking for Chirst’ tiah a ti. Krih caah a siloah Krih aiawh in biachimtu ti zong in leh khawh a si i, a tu kan hman liomi Hakha Baibal nihcun, ‘cucaah Krih lamkaltu bantuk kan nih cu kan ra’ tiah a ti. Mithiang Paul nih thawngtha a chim cuahmah lioah a tuanmi rian kha ze i rian dah a si tiah a hun hngalh than tawn mi cu, ‘thihnak tei in a tho than i van ah Pa orhle i kam i a thumi Krih aiawh tu ka si i a ai ka aw h mipa Jesuh Krih nih a nunnak thisen i a tlanhmi minung hna vawlei i a um mi hna sinah thlahmi ka si’ ti hi a si. Cucaah thawngtha chim rian cu a nganbikmi rian a si timi tahnak pakhatnak i lei le van karlak lamkaltu a si, timi cu a si.

A chimtu kan hmetuk nain kan chimmi thawngtha a nganning cu lei le van karlak i lamkaltu a si. Kan tuanmi rian a ngan ning kan philh caan paoh ah kanmah nganning kan hngalh i kan tuanmi rian nganning kan hngalh caan paoh ah kanmah ngan ning kan i philh tawn. Mithiang Paul nih a tuanmi rian cu lei le van karlak ah lamkaltu, minung nih a tuan khawhmi rian vialte lakah lah rian nganbik a si tiah, fiangte in a hngalhh tikah a tuantu a mah a sum ai thah than i, a hmetngan ai hmuh

KAL LAW CHIM

ning cu, “mithiang mi hna lak i a hmebik nak hmanh in a hmebik ka si” ti le “tuan awh aa tlak mi ka si lo nain” (Efes 3:7-8) ti hi a si.

Cun krihfabu sin i cakuat a tialmi cheukhat ahcun, a chan lio i minung an si ko nain minung cazin ah an rak khumh lo mi hna sal dirhmun ah ai chia (Rom 1:1, Phil 1:1, Titas 1:1). Rian vialte lakah a nganbik, lei le van karlak ah lamkaltu a simi rian cu sal lungput in tuan awk rian a si ti hi thawngtha chimtu lungput a si kho

“Kan tuanmi riang a nganning kan philh caan paoh ah kanmah ngan ning kan hngalh i kan tuanmi rian a nganning kan hngalh caan paoh ah kanmah nganning kan philh tawn”

ve hnga maw? Lei le van karlak lamkaltu a si mi thawngtha hi vawlei mi hna sinah kan kalpi i kan chim tikah, a rak cohlangtu paoh kha van chungkhar cazin chungah khumh an si i, ni khat cu hi vawlei chuahtak in van ah thial an si lai nak zong thawngtha nih a ngeihmi hmual a si. Vawlei in van ah mi a thial khotu rian hi a nganbik rian a si hrimhrim ko. Vawlei in van cu chim rihlo in vawlei in thlapa phanh khawhnak rian hmanh khi vawlei ah cozah nganbik pahnih, US le Russia fimthiamnak le rumnak fonh hnu in tlamtlinh mi rian a si. Nihin ah vawlei in thlapa nak i thlapa in arfi a sang deuhmi phanh than an i timh mi rian hna cu vawlei dihlak i cawnh le ngiat lenmi rianngan a si. Vawlei in thlapa, thlapa in arfi hlatnak fonh hnu ah cunak i a hla deuhmi ni ceunak pinlei i a um mi van le valei karlak i lamkaltu rian hi tha tein na ruat bal maw?

Nihin ah liberal pawl nih Jesuh a ratthan lainak an zumhlonak zong a hram ai thawk nak taktak cu thihnak tei i a thawhthan hnu ni sawmli ah van ah a kai tiah Baibal nih a chim mi zumhlonak in ai thawk mi a si. Jesuh cu pum in a thawhthan

caah van i a kai khawh cu liberal pawl nih an zum hrimhrim lo. Zeicahtiah science thiamnak nih vawlei in a hlatning an theih tikah, Jesuh cu a ra hrimhrim lai lo. Zeicahtiah a tu hi van cu chimlo arfi hmanh a phan rih lailo, zeicahtiah a kainak seh a nei lo tiah an nih a chuak.

A liannganbik lei le van karlak lamkal (mission) rian ai thawk ningah kir ta u sih. Jesuh cu vawlei le van serhlan i zungzal in vanah a rak um cang mi Pathian pakhat i mi pathum hna lak i mi pakhat a si (Jh 1:1, I Tn 5:7, zc kawl le KJV rel). Van i mission board member pathum hna nihcun a tlaumi misual khamh awkah fapa Jesuh cu vawlei ah an run thlah i Pathian a si mi bia cu minung ah cang in a rat hnawh chanmi a mission rian cu a nunnak thisensung pek in a lim hnu ah, vawlei ai awh in vanah a kai than i Pa orhlei kamah thu in a mission rian cu tuan in Pa cu a kan nawl piak (Rom 8:34). Pa nih a khiahmi caan a phak tikah van in vawlei ah bawibik sinak he a ratthan lai caah van i a kai le a mission rian cu a aiawh in kan tuan cuahmah mi cu asi. Hi rian hi a rak thawktu le a dih donghnaq tiang a tuantu taktak cu Jesuh Krih a si i, kannih cu a limcia mi rian vawlei ah a thanhtu kan si i cu kan thanh mi cu thawngtha timi cu a si.

Thawngtha chim rian cu rian nganbik a si nak cu kan tuan ruangah a ngan mi a si lo i, a ngan mi rian kan tuan mi a si. A nganbik rian a si nak tahnak cu vawlei fimthiamnak le rumnak le thawnnak vialte fonh hnu hmanh ah tuan khawh lo mi rian a si. Nihin vawlei fimthiamnak le rumnak vialte hi fonh in vawlei le van karlak ah lamkal rian ah van i thalh u sihlaw, van phanh hnu lei i kirthan cu chim rih lo in kainak lei lawng lam canceu hmanh an tuan khawh lo mi rianngan taktak cu asi.

Baibal nih, ‘Pathian nih a fimnak le a thil hmuh

KAL LAW CHIM

khawhnaek in a rak i timhmi cu a hun tuah i Krih thawng in tlinte a timhmi a khuakhannaek a rak i thup mi kha kannih cu a kan hngalhter cang' (Efes 1:9). Minung fimnak nak in a hruhnaek hmanh a fimdeuh mi Patian fimnak le a thil hmuh khawhnaek i a tuahmi lei le van karlak lamkal rian hi a ngan timi minung holh nih hin a ngan ning a fianter kho lo. Hi lei le van karlak lamkal rian hi Pathian nih lakhruak in a tuahmi rian zong a si lo. Vawlei le van ser hlan in tuah awh ah a rak ruah ciami le timhmi a si. Baibal nih, 'ka chimmi fimnak cu Pathian biathli fimnak minung hngalh lomi, vawlei serhlan hrimhrim ah a rak timh mi fimnak tu kha a si' (I Kor 2:7) tiah a ti. Baibal hmunkhat ah a chimthan mi cu, 'amah cu Pathian nih vawlei a serhlan in a thim cang i nanmah caah hi nihmanungbik hna caan ah hin a hun langhter' tiah I Peter 1:20 ah a ti than.

Zeizong vialte hngaltu, zeizong vialte tuah khotu, zeizong vialte ah a um khomi Pathain nih vawlei serhlan i tuah awh ah arak ruahmi, fapa ngeih chunh pek lawnglawng i lim khawh mi rian, fapa ngeihchunh pek mi Jesuh zong nih a nunnak dihlak pek lawnglawng i tlamtlinh mi rian, lei le van ai then cangmi karlak ah pehtlaihnaek hlei ai donhmi rian hi a lianhngan ning ruah ahcun nang le kei nih kan tuan ngam ding hmanh a si lo. Mithiang Paul nih "tuan awk ah kai tlak lo na in Pahian nih ka cungh a khinh" tiah a timi hi a si taktak ko. Pawrhawt ruamkainak le ka tling ngai ko ti lungput i tuan awk rian cu a si hrimhrim lo. Ram pakhat le pakhat karlak i lamkal rian (Ambassy) tuantu dingah a hodah a tling hga tiah a kapkip in an zoh i an thim tawn bangin hi lei le van karlak i lamkal rian hi Pathian nih a kenkip in zoh in thim sisehlaw a rak tuan ciami Jesuh dah ai nolh than lo ahcun leicung ah thimawk an um hnga maw? A chan lioah minung tahnak rel ah a tlingbik ko tiah an rak ruah mipa, nu hrin fimnak cawnaek in hmuhmi

fimthiamnak le pumpek nak lei zongah number pakhatnak ah an rak chiahmi mipa, Paul hmanh nih, ‘tuan awkah ai tlakmi ka si lo na tein’ a ti ahcun, nihin ah a cawn lawng cawn i pumpeknak le duhnak taktak ngeih tung lo i hi rian chungah a lutmi hna hi Patian hmai ah zeidah kan lawh hnga?

Hi tluk in a lian nganmi rian hi, tuan awkah ka tling hrimhrim lo ti lungput he toidornak in an tuan ahcun an tuanmi rian a ngan ning a lang chin lengmang i, kan thiamnak le fimnak nih a tlinh ve ko tinak le pawrhlawt ruamkainak he an tuan ahcun a tuantu minung an ngan chin lengmang i an mi rian a nganmi tu a lang kho ti lo. Tipil petu Johan nihcun, ‘Ka hnu i a ra lai mi cu keimahnak in a ngan deuh i a kedanhri phoih awk hmanh ah kaa tlak lo’ tiah a rak ti. Nihin ah liberal theologian hna nihcun a lettalam in Jesuh cu an kedanhri phoih awk hmanh ah ai tlak lo tiah an ruah cang. Jesuh nih a cawnpiakmi le a tuahmi nak ngandeuh chim khotu le tuah khotu ah an i ruat i an mah an ngan chin i Jesuh tu a zawr chin ve. Tipil petu Johan nh, “Anih a nganchin lai i kei ka zawr lai” a timi cu a lettalam in a um cang.

Sihmanhsehlaw hi a lian a nganbikmi rian hi chankhat hnu chankhat a lianhnganh ning hmutu an karh chin lengmang ve i cu hna hmang in kan vawlei ah hi rian a lianhngan ning a lang chin lengmang ko. Abik in kan nih Laimi phun sin zongah thawngtha chim rian, a nganbik rian asi ning hi kum 100 hnu ceu ah hmuh hram kan i thawk ve. Hi kong hi dal dang ah tam deuh in kan zoh than te lai. Lei le van a pehtlaihna a rawk cangmi remthannak rian, Pathian nih vawlei serhlan in a rak ruah cangmi fapa Jesuh Krih nih a nunnak thisen pe in a tlinte i thiangthlarau nih zumtu hna lungthin ah a fehter i cu thawngtha a theilo mi hna sinah theihternak rian tluk in a nganmi rian a um ti lo. Zeicahtiah cu rian cu lei le van karlak ah lamkaltu

KAL LAW CHIM

rian a si.

2. Pathian le minung karlak lamkaltu asi.

Thawngtha chim rian nganbik a sinak phunhnhnak cu sertu Pathian le sermi minung karlak lamkaltu asi caah a si. Baibal nih, ‘Pathian pakhat lawng a um i Pathian le minung karlah ah lamkaltu pakhat lawng aum. Amah cu minung, Krih Jesuh mi vialte tlanhnak ca i a nunnak ai pe mi kha’ (I Tim 2:5-6 (holh dang zoh). Pathian nih minung sinah lamkaltu a thlah i a tuan hnga mi rian a lim dih in, minung hna aiawh in Pathian sinah a kir than mi Jesuh kong thawngtha cu minung sinah kan phuanmi rian hi Pathian le minung karlak lamkaltu rian, rian vialte lak i a nganbik a si mi cu a si. Pathian le minung karlak ah lamkaltu riannganbik kan tuan lioah hin kan nunnak laifang ah kan chiaa a herhbik mi cu Pathian nih minung ca i a ruahmi thil le, a chimmi bia le, fapa Jesuh in a tuahmi thil hna hi an si. Sam 8:4 ah, ‘Minung hi zeidah an si i na hnakkah ah na tenh? Minung men men a si mi hi zeidah a si i a zawn na ruah? ti hi ka ruat’. Lei le van a chung i a ummi thil vialte sertu le tawlreltu Pathian thinlung le hnakkah ah ai tenh zungzal mi cu minung a si i, cu Pathian khuaruahharnak chungah a langbikmi cu minung thiamthiam a si. Eden dum ah minung cu Pathian sin in a zam i Patian tello i anmah te i an um lioah Pathian tu cu minung tello in a um kholo i a sin in a zammi minung cu a va panh than i, “Khuazei dah na um?” tiah a va auh (Gen 3:8-9).

Cu nih a langhtermi cu, sertu Pathian cu a sermi minung tello in a um kholo ti hi a si. Eden dum in a thawl hna hnu zongah a tu le a tu Pathian cu minung sinah a phunphun in ai lang. Babel lung an rualnak hmun in Pathian nih minung holh a thlen hna i nichuah nitlak, chaklei thlanglei ah holh pakhat hmang mi an i thek dih i sertu Pathian hngal ti lo in milem

biaknak vawlei pi chung i an um lio zongah Pathian nih minung a philh kholo i milem biatu fapa Abraham cu Pathian nih a auh than (Gen 12:1). Cucaah Pathian le minung karlak i lamkaltu thawngtha chim rian timi cu, minung tello in a um thiam lomi sertu Pathian nih minung zawn a ruahnak le zawn a ruahnak kong a bia in a chimmi le, minung zawn a ruahtuk ruang i fapa Jesuh in a tuahpiak mi thil lianngan kong minung sin i chim hi a si.

**“Pathian lungthin le
khuaruahnak mit in
kan zoh hna lawng
ah minung
sunlawihnak hi kan
hngalh khawh lai”**

Hlawhtlinnak taktak a hrampi cu riantuantu nih a tuanmi rian fiangte i a hngalh ah a si. Hi thawngtha chim rian hi kan chim hngami thawngtha hi zeidah a si i zeitluk ngan dah a si ti kan hngalh fian lo ruangah krihfabu ah riantuantu cheukhat hna cu Pathian a umlo, minung hi sertu kan ngei lo a timi Communist pa chimmi thawngtha he ai khat cang. Biaknak zeiah a rello tu Japan pa nihsawh le zeirello mi ah kan cang. Nihin kan Lairam ah caantling riantuantu pastor cheukhat hna cu Pathian le minung karlak ah lamkaltu thawngtha chim hi zeidah a si ti hngal lo in, minung le minung karlak lamkaltu (luhmuhzi kong chimtu) minung le vawlei, minung le saram, thingkung ramkung minung hna karlak lamkaltu ah an i cang i Leadership Training tuahnak ah, non tuahnak kong le sakhi kah lo ding le thingkung hau lo nak kong chimnak ah caan vialte an dihter. Cu kong chim le cawnpiaktu ah Pathian nih cozah a kan pek i, sifahnak daw i thanchonak lam ah a kan kalpi tu UNDP Pathian nih a kan pek than ko i anmah rinh in thla tu campiak hna usihlaw nang le kei cu a ngan bik rian, Pathian le minung a remter khotu, vawlei serhlan hmanh i

KAL LAW CHIM

Pathiannah a rak ruah cangmi, Profet hna hmang in chankhat hnu chankhat ah a chim mi le, a donghnak ah a tuahmi khamhnak thawngtha hi au pi ko u sih. Vawleicung ah minung nih a tuan khawhmi rian vialte lakah a nganbik rian tuantu kan si i philh hlah u sih.

Vawlei sining ah rian fate in rian ngandeuh kai a si tawn. A niam mi in a sangdeuh i an rian a kai tikah kan lawmh pi tawn hna. Thawngtha chim rian cu a sangbik le a nganbik rian a si caah amah nak sang i kai thannak ding a um tilo ti hi kan hngal taktak maw? Mitampi nih cucu an hngalh lo caah a sangbik le a nganbik mi Pathian thawngtha chim rian in minung le vawlei karlak lamkaltu a niammi rian ah anmah tein an i thla.

Nihin ah thanchonak, sipuaizi, saihpiozi, inn le lo kong rumro aa buaipi mi pastor hna hi a sangbik rian in anmah te ai thlami hna cu an si. Krihfabu ah caantling riantuantu hna kan rian nganbik cu Pathian le minung karlak lamkal rian asi i cu rian cu kanmah nih kan tuanmi rian zong siloin kan chimmi thawngtha nih a tuanmi

rian a si. Pathian le minung karlak ah ralnak vialte le hawikomhnak a ser khotu thawngtha chim cu fial kan si caah, Paul nih “thawngtha chim ruang menmen ah hin ka pawrhawt awk a si lo. A ngaingai tiahcun, va chim tiah fial pei ka si cu” tiah I Kor 9:16 ah a rak ti. Cuaah kan tuanmi thawngtha chim rian hi rian a nganbik a si nak zong a tuantu ah silo in tuan awk ah a kan fialtu ruangah a si. Lei le van i a nganbik Pathian nih a kan fialmi rian a si cah zumhawk tlak le tlamtling

**“Nihin mi tampi hna
cu a sangbik le a
nganbik mi Pathian
thawngtha chim rian
in minung le vawlei
karlak lamkaltu a
niam mi rian ah
anmah tein an i thla”**

tein kan tuan khawh hmanh ah ruamkai le hmaihngal kho ding kan si lo. Dal thumnak ah hi kong hi tam deuh in kan zoh te lai. Vawleicung i cozah rian le pumpak rian zong a si ah riangan timi hi a tuantu ah a hram a si bal lo. An tuanmi rian a timlamtu le tuan awk ah a petu hna ah khan a ngannak cu a ummi a si. Cubang in Pathian le minung karlak lamkaltu rian thawngtha chim rian zong hi a nganbik a si nak cu a tuantu ah siloin cu rian a rak timlam i a rak tlintertu le Jesuh Krih nih a nunnak pe in a tlinter cia mi kha tuan awkah fial kan si i, hi rian a tuahtu le tuan awk ah a kan fialtu Pathian kha a lianghngannak hrampi cu asi. Pathian tu nih sunparnak, thangthatnak le lianghngahnak vialte cu codih zungzal ko seh. Amen!

3. Sehtan thawnnak teitu a si.

Thawngtha cu Pathian hmual, thawnnak (power) a si tiah Rom 1:16 ah kan hmuh. Vawlei cung i minung thawnnak le minung sermi thawnnak vialte hna hi teinak a siloah teitu ah hman an si tawn bangin, Pathian thawnnak a si mi thawngtha zong hi Sehtan thawnnak teitu a si caah thawngtha chim hi rian nganbik a sinak cu a si ve. Cucaah Krih aiawh in Pathain le minung karlak ah lamkaltu thawngtha chimtu hna nih kan chim mi thawngtha hi Sehtan thawnnak teitu a sinak hi kan theih than lengmang a herh. Zeicahtiah cun thawngtha nih hin amah tein thawnnak a ngei cang, ti hi kan philh soal tawn i thawnnak a ngei cia mi thawngtha hi thawnter kan timh tawn.

Cheukhat hna nih cun thawngtha hi chimthiam ruangah a thawngmi ah kan ruah i thawngtha chim thiammi si kan duh i kan i zuam tawn. Cheukhat hna nih cun thawngtha hi tahchunnak le bianabia dawhdawh hna hmang in thawnter an timh tawn. Tahchunnak le bianabia hna hi thawngtha thawntertu si loin a bawmtu a si loah a langhtertu lawng an si kho.

KAL LAW CHIM

Thawngtha hi ngaknu dawh bangin a mah tein dawhna a ngei cang i bianabia hna le tahchunhna hna nih hin a thawnnak hi an bawmh khawh. Thawnter kan timh soal ahcun a thawnnak phentu le dawntu ah an cang tawn.

**“Thawngtha chimtu
hna nih kan chimmi
thawngtha hi Sehtan
thawnnak teitu a
sinak hi kan theih
than lengmang a
herh”**

Baibal nih a kan chimh bangin Sehtan hi a taktak in a um mi, minung hna thawnnak le thilti khawhna in a let tampi in thawnnak a ngeimi a si. Job cauk i kan hmuh bangin lei le van karlak hmanh ah a duhtawk in ai chawk kho mi a si (Job 1:6-7). Paul nih Efesa khua krihfabu hna ca a kuat mi hna ahcun, ‘van le vawlei kar i thawnnak thlarau uktu’ (Efes 2:2) tiah a ti. Khuachia, khuavang, hnam le dawih le aih vialte hna i an bawipa asi lo ah uktu cu Sehtan cu asi. Zeizong vialte tuah khotu Pathian hmanh a doh ngamtu le Pathian nih a thlahmi Jesuh Krih hmanh a fuh i tei awk ah a tukforh ngamtu cu Sehtan a si (Matt 4:1-11). Pathian bia thawngtha biatak a hngal lo mi vawlei dihlak minung cheuriat i cheu sarh hna a hleng i a kuttang ah a chia khotu zong a si.

Cutluk in a thawng mi Sehtan tei khotu thawngtha chimnak rian hi a lianngan taktak mi asi. A sinah zungzal a mit lomi hell mei ah kalpi awk i a tlaihnak, a thawnnak cu thawngtha lawnglawng nih a tei i luatnak tling a pek khawh hna. Minung sinak ah zeitluk a fimmi zong Sehtan nih a hlen khawh hna i cu hna nih Sehtan hlenmi ka si tiah an i hnglh khawhna cu thawngtha thawnnak le fimnak ruangah a si. Zeicah tiah Krih vailam i khamhnak thawngtha hi Pathian nih fimnak le a thilhmuh khawhna in a rak i timhlahm le a tuahmi a si caah a si (Efes 1:9). Pathian khuakhan lairelnak vialte cu Krih vailam i khamhnak thawngtha ah a tling dih i, Pathian fimnak vialte

zong Krih vailam khamhnak thawngtha ah a tling dih. Cucaah thawngtha hi Pathian thawnnak le fimnak, Sehtan thawnnak a teitu le Sehtan fimnak a lawnhtu fimnak a si. Cu thawngtha cu mi nih an theih i zumhnak i a cohlan tikah Sehtan thawnnak le fimnak i ukmi a si nak in luatnak tling an ngei tawn. Nihin ah minung nih a ngeih mi fimnak le thawnnak hna hi a hrampi cu sertu Pathian sihmanhsehlaw Sehtan thawnnak le fimnak nih a hlennak chung in a chuakmi fimnak le thawnnak an si caah Pathian fimnak le thawnnak a tlinnak Krih vailam khamhnak thawngtha in khamh a herhmi fimnak le thawnnak an si. Zeicatiah nihin ni ah thawngtha biatak umnak Baibal ca a lunghrinh i a sawisel (critize) tu hna hi vawlei tahnak cungah zapi cung le fimthiamnak a cawngmi le a ngeimi hna an si. An fimthiamnak le theihhngalhnak hna thawngtha biatak Baibal tanhnak i hmanglo in Baibal lunghrinnak le dohdalnak i an hman nak hi Sehtan thawnnak nih a ukmi an si caah a si. Cucaah an lunghrinh mi le an dodalmi thawngtha Pathian fimnak le thawnnak lila in luatter an herh.

Cathiang nih, ‘mifim mi hna fimnak cu ka hrawh lai i cathiam mi hna hngalnak cu ka hnon lai’ (I Kor 1:19) ah a chim bangin mifim hna fimnak a hrawk i cathiam hna hngalhnak a hnawng khotu cu thawngtha thawnnak cu a si. Nihin kan Lairam zongah Baiblal nawl ngihnak tangah thlak a timtu hna le, Baibal hmun tampi ah ai palh ko, tiah Baibal a sawisel tu hna hi kan mifim le thiamsang hna an fimnak le thiamnak Sehtan thawnnak nih a ukmi hna an si. Cuhna zong nih Krih vailam i misual khamhnak thawngtha hi toidornak he an cohlan ahcun, ka fim, ka thiam, ka theih, ka hngalh ve ko tiah an rak i ruahnak pawrhlawt ruamkainak chungin an luat kho. Hla phuahtu nih, “pawrhlawt ruamkainak in ka rak um. Ka bawipa thihnak kha zeirel lo in a thihnak kha zei hngal lo in ka umlio ah , ti le,

KAL LAW CHIM

vailam thingcung ka zoh tikah sunparnak bawi kha ka hmuh i pawrhlawt le ruamkai vialte a tu zeiah ka rel ti lo” timi hla hna hi a taktak in an chungah a um kho than. Cu thil a tuah khotu cu Krih vailam i khamhnak thawngtha Pathian hmual cu a si. Cu caah cu hna tiang a tei khotu thawngtha chim hi rian nganbik cu a si hrimhrimm ko. Mifim mi le mithiam mi hna lungthin i pawrhlawt ruamkainak tlangsang pi a chimh dih i nelrawn ah a ser khotu thawngtha hi a lianngan mi a si caah cu thawngtha chim rian cu a lianngan mi rian a si.

Rian biapi bik a si

Thawngtha chim rian, rian thabik a sinak le rian ngan bik a sinak kan zoh dih hnu ah, rian biapi bik a sinak kan zoh than lai. Kan tuanmi rian hna hi an biapit ning tahnak phun hnih a um. Pakhatnak ahcun kan tuanmi rian nih a chuahpi mi theipar kan zun mi hna hi an si. Pahnihnak ah cun kan tuanlo tikah ze i bantuk harnak dah kan ton timi hi asi. Cucaah hi a donghnak dal ah hin thawngtha chim a biapit ning phunthum in kan zoh lai.

1. Lei le van bawi bik nawlpek a si

Baibal nih. ‘thawngtha ka chim ruang menmen ah hin kaa pawrhlawt awk a si lo. A ngai te tiah cun va chim, tiah fial pei ka si cu’ (I kor 9:16) a ti. Hi Baibal nih a chim bang in thawngtha chim rian kan tuan mi hi ‘fial mi’ a si caah kan fimthiamnak, kan thazang thawnnak, kan ngeihmi chawva dihlak pek tiang le kan nunnak tiang pe in kan tuan hmanh ah pawrhlawt ruamkai ding kan ngei lo. Phundang in chim ahcun fialmi rian siloin kan mah duhthimnak in kan i thim mi rian hei

sisehlaw kan tuan tikah pawrhlawt awk kan ngei hnga. Thawngtha a sertu, thihnak tei i a tho than i, lei le van nawlgeihnak vialte ngeitu a si. Baibal ah kan hmuh mi cu, ‘vancung le vawlei cung i a um mi nawlgeihnak vialte cu pek ka si cang. Cucaaah khua zakip ah va kal u law...’ (Mtt 28:18-19) ti a si. Lei le van bawibik fialmi rian asi caah thawngtha chim rian hi rian vialte lakah a biapibik mi asi. Kan chimmi thawngtha hi chim a kan fialtu pa nih a nunnak thisen pe in a tlinte mi a si i, thihnak tei in a thawhthan hnu i vancung le vawleicung nawlgeihnak vialte a sin ah Pa Patian nih a pek hnu i, cu a nawlgeihnak chung in a kan fial mi rian a si caah minung nih a tuan khawhmi rian vialte lakah rian biapibik cu a si hrimhirm ko. Hi vawlei cung i bawi hna, a hlei in ram pakhat chung i bawibik hna nih an nawlgeihnak chungin nawl an pek i an fialmi rian cu rian biapi an si tawn.

Fialmi hna nih duhthimnak an ngei kho lo. An lung a thawh zongah thawh lo zongah an huam zongah, huam lo zongah an tuan a herh. Zeicahtiah nawlgeihnak in fialmi asi. Fial ning te i an tuan zongah pawrhlawt ruamkai khawh an si hlei lo. Zeicah tiah fialmi rian tuantu an si.

“Lei le van bawibik fialmi rian a si caah thawngtha chim rian hi rian vialte lakah biapi bik a si”

Thihnak tei in a tho than i lei le van nawlgeihnak vialte ngeitu Jesuh Krih nih a kan fialmi rian cu amah lila nih a sermi thawngtha chim hi a si. A kan fialmi rian tuan in a thawngtha kan chim tikah ai parhlaw ding le a ruamkai kho ding kan si lo. Cucaah hi rian a rak i hmaithalk in a fimthiamnak dihlak, a caan dihlak, a thawnak diklak le a donghna ah a nunnak tiang a rak petu Paul nih, “Thawngtha ka chim ruang menmen

KAL LAW CHIM

ah hin kai pawrhlat awk a si lo, a ngaingai tiah cun ‘va chim’ tiah fial pei ka si cu” (I kor 9:16) tiah a rak chim mi cu a si. Paul nih a hun peh than mi cu , “Ka rian hi keimah te nih kaa thim i ka tuahmi a si ahcun tuanman ka hmuh lai tiah zong ka ruah chan hnga” (cang 17). A suallam cu ka tuanmi rian hi fialmi rian silo in a duh mi le a huam mi paoh i tuanmi rian hei sisehlaw tuanman zong phalh a herh hnga, thangthat upatnak le hmaizahnak zong pek an phu hnga, an pek tikah an ruam zong a kai kho ko. Zeicahtiah anmah te in an i thim mi rian a si hlei ah tlamtling te le tha tein an tuan khawh caah asi. Sihmanhsehlaw cucu Paul nih “A si hrimhrim lo, thawngtha chim rian hi keimah te i kai thim mi rian silo in ka duh zongah duhlo zongah tuan a herh i ka tuanmi hi fialmi rian a si caah a si. Ka tuan khawh i tlam ka tlinh khawh hmanh ah a tuantu kei nih thangthat conglawmh ka hmuh awk asi lo. Hi rian a tuahtu le a ka fialtu Jesuh Krih nih sunparnak le thangthat conglawmh vialte cu a co dih awk a si” tiah Pual nih a ti.

Kum 2000 dengmang a kal cangmi krihfa kan sinak tuanbia chungah, bawi nih a sal rian a fial i a duh zongah duhlo zongah, a huam zongah huamlo zongah sal nih ai awt i a tuanmi lungput in thawngtha phuangtu tampi an um bangin cheukhat cu fialmi riantuantu an si i hngal lo in an fimthiamnak le thazang chawva in a tlinh ruang i a tuanmi ah ai ruatmi tampi zong an um tawn. Nihin kan Laimiphun lak zongah Pastor le Evangelist tiah ai hngal lomi anmah duhthimnak le fimthiamnak i a tlinh ruangah a tuanmi ah ai ruatmi tampi an um. Mipi nih an conglwmh le thangthat an thangthat hna tikah an ka in an chim lo nain conglawmh le le thangthat coawk tlak i ai ruat mi zong kan um tawn. Fialtu nih a co hngami kha fialmi nih kan co kanh tawn, A suallam taktak cu , kan rian a biapit ning hi a kan fialtu ah a si tiah kan philh soal tawn i, fialmi le a tuantu ah a

biapinak hi a si rua tiah kan ruah soal tawn ruangah rianfialtu Jesuh Krih nih a co hngami sunparnak le thangthatnak kha a fialmi le a tuantu kanmah nih kan co kanh tawn nak cu a si.

Thawngtha chimtu mithiang

Paul nih fiangte in a hngalh mi cu a riantuan mi kha minung fialmi le minung thlahmi rian a si hrimhrim lo ti hi a si. “Keimah cu lamkaltu si dingah minung nih fialmi le minung nih thlahmi silo in..” (Gal

“Fialtu nih a co hngami kha, fialmi nih kan co kanh tawn”

1:1). Paul nih cang hranak ah a hun pehthan mi cu, “Zapi sin in thangthatnak kha hmuh kaa zuam mi cu a si maw? Cucu a si ahcun, Krih sal cu ka si hnga lo” ti a si. Rian fialmi nih a tinhbik mi cu, rian fialtu lungton kha a si. Thawngtha chimtu Paul nih a riantuanmi a biapit ning a tahnak cu a fialtu ah asi i, lungton a zuammi zong a fialtu a si. Caantling riantuantu pastor le Evangelist tampi hna cu rian a kan fialtu lungton i zuam lo in thawngtha kan chimh mi hna minung lungton tu kan i zuam tawn. Zeicahtiah kan tuanmi rian a biapit ning tahnak kan i palh tawn. Kan tuanmi rian a biapit ning tahnak cu a tuantu le kan tuanmi ah silo in a kan fialtu ah asi. Cheuthat pastor hna cu an rian hi Jesuh Krih fialmi a si kha an philh tawn i khuachung krihfabu le peng le tlang, association le convention fialmi rian ah an ruah tawn i, cu hna lungton an i zuamnak ah Pathian biatak Baibal hmanh a si ning in an chim ngam tawn lo. Rian fialtu Jesuh Krih lungfah lai tu ruatlo in krihfabu member pakhat lungfah lai tu biapi ah ruat i biatak chim ngamlonak ah kan hman tawn. Krihfa chung i thawhlawm tam deuh a pe khotu mirum hna lungton an i zuam i Baibal he ai tlaklo mi nuncan le ziaza an ngeihmi an hmuh mi hmanh a chim ngam ti lo mi pastor tampi an um cang. Evangelist cheukhat hna zong kenmi

KAL LAW CHIM

thawngtha biatak ngei thenglo i an phaknak hmun mipi zumhning zoh in phungchim a hmang mi tampi an um. Pianthar a pomlomi khua ah pianthar dohnak a chim i a pom mi khua ah piantharnak kong a chim mi Evangelist zong an um. Cubantuk pastor le Evangelist hna cu thawngtha chim rian a fialtu Jesuh lungton nak in mipi lungton ai zuam mi an si. Cuhna nih an tuanmi rian a biapit ning an hngal lo.

Krihfa kan tuanbia ah chinchiah awk ai tlak mi pakhat cu caantling riantuantu nih vawlei rian pakhat khat ah ai thial tikah a hlawhtling mi (khua awng a tongmi) an um khawh hrimhrm lo mi hi a si. Chaw le va, Inn le lo ah hlawhtlin ngai in kan hmuhmi zong khi chungkhar nun ah remh awk tha ti lo mi harnak, nuva karlak ah maw, pafa, nufa, unau karlak ah maw an tong tawn. Cheukhat hna cu hawi thih hmanh i a thi lo mi thihchia in a thi mi zong an um. Cu thil hna nih an fianter mi pakhat cu thawngtha chim rian a biapit ning hi a si. Thihnak tei in a thothan i lei le van nawlIngeihnak vialte a ngeitupa nih zeiah a reltuk caah a fialtu amah nih a fialmi rian hi a humhak tuk caah a si. Cucaah hi rian ai awt nain a zamtak thanmi hna khuaawng an ton khawh lonak cu a zamtaktu an mah ruangah si lo in an zamtak mi an rian a biapit ruangah a si.

Mizoram ah pastor pathum hna cu rian an zamtak in politic ah an i pe. Chawva le inn le lo ahcun chikkhat te an hlawh a tling ngai nain an nuva karlak le an tefa hna karlak le an chungkhar kong ah an mualpho ning cu remh awh tha tilomi harnak an tong dih. Laimi pastor cheukhat zong an rian zamtak in ramdang ah kuli a

“Cucaah hi rian ai awt nain a zamtak than mi hna khuaawng an ton khawh lonak cu a zamtaktu an mah ruangah silo in an zamtak mi an rian a biapit ruangah a si”

tuan i chawva le inn le lo ah ah hlawh a tling ngai kan timi hna zong khi kan hmuh khawhlo mi chunglei nunnak harnak ngan pipi a tong cang mi le a tong lai mi hna an si. Zeicahtiah anmah nih zeirello in an zamtak mi an rian kha a fialtu Jesuh nih zeiah a relbik mi a si caah anmah ruangah siloin an zamtak mi an rian ruangah fialtu Jesuh nih a zi a zut tawnnak cu asi. Hi wawlei nunchung i Jesuh nih a dan a tat hna lo hmanh ah hi wawlei an kaltak ni ah an kaltak mi rian a biapit ning an theih than te lai. Zeicahtiah Baibal nih ‘pumpak cio in Jesuh hmaiah kan dir lai i kan kong kan chim te lai’ tiah a ti.

2. Tuan lo ahcun a poi tuk ding a si

“Thawngtha cu chimlo in rak um ninglaw zeitluk in dah ka caah a poi hnga” (I Kor 9:16).

Thawngtha chim rian vialte lakah rian biapibik a sinak pahnihnak cu tuanlo tikah a poi laining hi a si. Thawngtha hi kan chim lo tikah a poiter mi cu misual nih a mah khamhnak thawngtha a theihlo mi hi asi. A theihlo ahcun a zumlo tinak a si i a zumhlo ahcun khamh a silo tinak a si. Khamh a si lo ahcun zungzal meitili ah a kal lai tinak a si. Zungzal nunnak laksawng a co hnga mi zungzal thihnak Hellmei i a kal mi kha thawngtha kan chimlo ruangah a si ahcun zeitluk in dah a poi hnga. A chimtu kanmah nih a poi zia kan theihlo hmanh ah a poi zia cu fialtu Jesuh caah a si lai. Zeicaah tiah a fakbikmi thihnak a nunnak thisen in hi khamhnak thawngtha hi a tuahtu a si. Biadang in chim ahcun, thawngtha theihlo ruang i a tlaumi hna thisen man cu rian fialtu Jesuh nih a fialmi hna kan sin ah a kan hal te lai. Zumtu tampi hna nih cun thawngtha chim rian hi tuanlo zongah a poi tuk ding ah an ruat theng lo. Cheukhat zumtu nih cun kei cu chimtu dingah

KAL LAW CHIM

Pathain nih a ka ruahmi ka si thenglo, tiah daithlang ngai in an um. Anmah an chim khawhlo lengah a chim khomi hna caah thlacam le thawngtha chimnak caah pekchanh tiang in an daithlang. Daithlan man ka hmuh te lai ti hmanh an ruat ballo i an hngal thiam hrimhrim lo. Thawngtha chim rian hi a chim thiam mi rian lawng soloin zumtu vialte tuan

dingah fialmi rian a si. Baibalca nih, ‘thlah an si lo ahcun zeitin dah bia cu an chim khawh lai?’ tiah a ti (Rom 10:15). A chim kan thiamlo zongah a chimthiam mi hna thlahtu ah fial kan si. Thawngtha chimtu thlahnak rian hi Baibal ah phunhnih in kan hmuh i thlacamtu le pechantu an si. Meithal kuan a kaltertu cu a a kuang le a zen an si bangin thawngtha chimtu meithal kuan cu pechantu a kuang le hmual ngaihtertu a zen, thlacamtu an si. Cucaah a chimtu kuan kan si khawhh lo hmanh ah a kuang, pechantu le a zen thlacamtu kan si kho dih. Cucaah lei le van nawlgeihnak vialte a ngeitu bawi vialte i bawibik a si mi Jesuh nawlpek hi kei ka tuan kholo ti in sawnhtarhna kawl i daithlanh khawh a si hrimhrim lo. Chimtu kan silo zongah thlacamtu, thlacamtu an si lo zong ah pechantu kan si kho. Hi phunthum lakah a zei hmanh a si kholo mi cu zumlotu an si.

Jesuh nih van a kai lai i a cahtami hna, “vawlei vialte ah kal u law, sermi vialte sinah thawngtha chim u” a ti mi hna hi a nunlio i amah zumtu hna an si i, hi bia a ngaitu hna hi mi 120 hrawng an si (Mark 16: 15 le Lam 1:12-15). Lamkaltu dalhnih ah Penticost ni thanghna ah mi tongthum an i chap i, lamkaltu dalli ah mi thongnga an i chap than. An dihlak ah

**“Zungzal nunnak
laksawng a co hngami
zungzal thihnak Hell
mei i a kalmi khi
thawngtha kan chim
lo ruangah a si ahcun
zeitluk in dah a poi
hnga”**

8120 hrawng an si i Jerusalem krihfabu cu an phanh te lai mi vancungkhua nun cu a tak in lei ah an teh i dawtnak le zawnruahnak in an khat i an i nuam ngai. A si nain zumtu rian biapibik thawngtha chim rian cu an tlawt tikah Pathian nih hremnak le tukthahnak hmangin a thek dih hna hnu ah an rak tlawtmi thawngtha chim rian cu a hram an thawk. ‘Zumtu aa thekmi kha a kenkip lo ah an kal i an kalnak paoh ah thawngtha kha an chim’ (Lam 8:4). Hi hnu caan tlawmpal ah Sirea ram Antiok krihfabu hna nih Paul le Barnabus cu thawngtha chim ah an thlahnak kan hmuh (Lam 13:1-3).

Jerusalem krihfabu mi thongriat renglo hna nih thawngtha chim rian an daithlanh i an tuanlo ruangah a phi chuak cu krihfabu hremnak le i thek dihnak kha a si. Zeicahtiah Jesuh krih nih a thisen i a cawk i a ta ah a sermi krihfabu cu a khamhnak thawngtha chimtu krihfabu siter kha a timhmi nganbik a si. Cu rian cu an rak tlawt caah thil poi taktak mi nih a tlun hnawh hna kha a si. Cucaah thawngtha chim rian tlawt hi zumtu kan caah leicung kan nun lio caan le thihhnu thlarau ca tiang ah a poibik mi a si. Zeicahtiah cun thawngtha chim rian hi minung nih a tuah khawh mi rian vialte lakah rian biapibik a si caah a si. Kan pum ca i kan tuan cuahmah mi rian zong hi a biapit ning kan theih khawh nak cu tuanlo i kan um tikah a lang tawn. Lothlopa nih a caan lio te ah lo a thlawh mi a dinhtak ahcun kum a voi tikah a poining a lang tawn. Thawngtha chim rian zong hi tuan caan a si lioah kan tlawt i kan tuanlo ahcun thawngtha kum a voi tikah a poining kan hngalh than te lai. Baibal nih, ‘Misual sinah na thi lai tiah ka ti mi kha, cu mi sual cu a sualnak kaltak in a nun khawhnak hnga ralrinnak na pek lo i a sualbu in a thih ahcun, a thihnak mawh cu kan porhter lai’ (I will hold you responsible for his death....Efe 33:8). Hi Baibal nih hin misual sinah khamhnak thawgtha chimlo a

KAL LAW CHIM

poining a kan chimh i holh dang hna ahcun, ‘A thisen man cu nangmah kut ah kan hal te lai, (His blood will I require at your hand) ti a si. Paul nih hi biafang hi la in Korin khua i Judah mi hna thawngtha a chimh hna hnu i an zumh duhlo tikah, “Nan thisen mawh cu nanmah nih phawr ne u, kei cu ka thiang” (Your blood be upon your own head. I am clean) tiah a ti hna (Lam 18:6). Cun Asia ram a chuahtak lai i krihfa upa hna sin a bia cahmi zongah hi biafang thiamthiam hi Paul nih a hman. “Cucaah nihin ah hin mivialte thisen ah ka thiang cang tiah kan theihter hna, zeicahtiah cun Pathian tinhmi cu a dihumnak in kan chimh cang hna” (Lam 20;26-27).

Thawngtha kan chimh hna hnu i an zumhlo tikah an thisen mawh in kan thian bangin, kan chimlo ruang i thawngtha theilo i a thimi hna thisen mawh cu kan cungah a um caah Paul nih, “Thawngtha cu chimlo in rak um ninglaw zeitluk in dah ka caah a poi hnga” tiah I Kor 9:16 ah a rak chim mi cu a si . Lai Baibal an lahnak mirang holh nih cun, “How terrible it would be for me if I did not preach the Gospel” tiah a ti i terrible kha a poi in leh a si i tihnung le tuksum zong in terrible hi hman khawh a si. Thawngtha chimlo cu zeitluk tihnung le tuksum dah a si lai, tiah ti khawh a si. Tih a nunnak le tuk a sumnakbik cu thawngtha theilo in a thimi hna thisen mawh cu Jesuh nih a kan hal te lai caah a si. Cucaah thawngtha chim rian tlawt i chimlo hi a poi taktak lai mi le tih zong a nung i tuk zong a sum te lai mi a si. Zeicahtiah thawngtha chimlo ruang i thawngtha theilo in a thimi hna mawh a phawrtu kan si. Thawngtha timi cu sertu Pathian nih ngeihchun fapa

“Thawngthachim rian tlawt hi zumtu kan caah, leicung kan nun lio caan le thih hnu thlarau ca tiangah a poi bikmi a si”

pek i a timhlahm mi a si i, Jesuh Krih nih a nunnak pe in a tlinte mi a si. Thawngtha a tlin khawhnak hnga timhtuahnak le pekmi a man hi a santuk caah cu thawngtha chim rian cu rian thabik, rian nganbik le rian biapi bik a si nak cu a si. Hi rian biapibik hi tuanlo ahcun a poituk ding zong a si. Zeicah tiah fapa ngeihchun tiang pe in a timlamtu le nunnak thisen dihlak pe in a tlinte i thihnak in a thothan mi lei le van bawibik Jesuh Krih nih kan tuan le tuanlo a hlathlai te lai caah tuanlo man cu kan hmuh hrihrim te lai. “Thawngtha cu chimlo in rak um ning law zeitluk in dah kan caah a poi hnga” (I Kor 9:16).

3. Tuan ah cun a man a tam tukmi a si.

“Jesuh nih cun, ngai hmanh uh! Ka ra zau lai. Mi kip an riantuan ning cio i pekawk ah ka laksawng (tuanman-reward) cu ka rak i put lai” (Bia 22:12).

Khamhnak cu kan tuanman i hmuhmi si lo in man lo in pekmi (free gift) a si. Cu manlo in pekmi khamhnak cu zumhnak in kan co i rocotu fa ah ser kan si hnu ah khamhtu Jesuh nih a kan cah tak mi thawngtha chim rian kan tuan ahcun tuanman kan hmuh hrimhrim lai ti hi Baibal cawnpiak ning a si. Tuanman hmuh te lai ti ruahchannak lungput rumro i tuan awk rian bel a si hrimhrim lo. Hi rian thabik, rian nganbik le rian biapibik hi tuan awkah a kan fialtu cu Krih dawtnak a si. “Krih dawtnak nih cun hramhram lo in a kan fial” (II Kor 5:14). Mizo in cun *Krista hmangaih na chuan min tirlui a ni*, ti a si i KJV ahcun, *the love of chirst constraineth*, ti a si. Pathian nih vawlei a dawt hringhran caah a fapa ngeihchun tiang a pek mi dawtnak le Jesuh Krih zong nih misual a dawtnak caah a nunak thisen tiang a pek than mi dawtnak cu hi rian thabik, rian nganbik le rian biapibik tuanding

KAL LAW CHIM

ah a kan fialtu cu a si.

Cu dawtnak nih a fialmi hna nih an tuan tikah cu dawtnak a ngeitu Jesuh Krih nih an tuanman cu ka pek te hna lai a timi hi kannih kan i ceih khawhna a um lo i rianfialtu cungh a dihumna i a um mi asi. Thih tiang i zumh awktlak in hi rian a tuantu hna nih van ah an hmuh te lai mi tuanman khi zeitluk in dah a ngan te lai cu kan mihring nunnak nih a theih khawh mi pinlei ah a ummi a si. Hi cauk nih aa tinhbik mi thawngtha chim rian tuanman a tamtuk mi cu leicungkan nun chung hrimhrim ah hmuhmi a man a tamtuk mi cu a si. Jesuh nih a rak chim mi cu, “A inn siseh, a lo siseh, a unau siseh, a far le sihnaseh a nu siseh, a pa siseh, a fale sihnaseh, keimah le thawngtha ruangah a kaltakmi nih cun, tam chinchin in atu chan ah hin a hmuh hrimhrim lai “ (Mark 10:29-30). Kum 2000 dengmang a kal cangmi Krihfa sinak tuanbia kan zoh tikah kan hmuh mi cu thawngtha chimnak rian ai hmaithalk mi pumpak, chungkhar, krihfabu, miphun le ram paoh nih nunchung thlachauhnak zong an hmuh hrimhrm mi hi a si. Jesuh nih a rak chimmi hi a taktak in a tling ko. Europe Continent chung i ram tapi hna vawlei cungh ram thangcho hmasa le nihin ah kan hmanmi seh thilri vialte a rak hmu hmasatu an sinak le phaisa vialte lakah a man a sangbik mi British Pound te hna zong hi thawngtha chim rian ai rak hmaithlak hmasa bik an sinak a man cotu an si.

Lamkaltu dal 16 chungah kan hmuh bangin Europe ram i thawngtha a rak luh lioah zumtu hmasabik cu Lidia a si i, thawngtha karhthernak caah a inn le ngeihchiah a rak pe siangtu zong asi caah Europe ram pumpi nih lei thlachuah theipar an zunnak khi a si (Lam 16: 15). Hi Europe rami zumtu hmaisabik le krihfabu a dirnak hmaisabik Philipi khua Paul nih ca a kuat mi kan rel tikah ah aa dawh taktak mi biafang cu, “a

hramthawk te in nihin ni tiang, hi thawngtha rian ka tuannak ah hin nan ka bomh zungzal” (Phil 1:15). Paul nih a cakuat mi donghnak i a hmanthan mi bia dawhbik cu, “thawgtha ka rak chim ka hrawng i Masidonia ram in ka kal ah khan a rak si; nanmah lawnglawng kha bawmhnak a ka petu krihfaba nan rak si” (Phil 4:15). Europe ram i zumtu hmasabik Lidia le a inn i krihfabu hmasa bik (Philipi Krihfabu) cu rian thabik, rian ngan bik le rian biapi bik a rak tuantu an si caah vawleicung miphun vialte lakah leithlachuah a hmu hmasa bik an rak si. Hi Europe cotinent chung i ram tampi chung in British cu thawngtha karhter (mission) rian a thawktu an si caah vawlei dihlak nawn a kut ah a rak um hlei ah nihin ni tiang vawlei cung phaisa vialte lakah a man a sangbik phaisa ngeitu an si.

Keden a sertu pa William Carry nih thawngtha hi vawlei dihlak ah kalpi a herhnak kong a rak chim lioah Baptist Senior pastor pa nih, “Rawl thar thucang na ning a hngal tuk” a rak ti. Sihmansehlaw Carry lungthin ah mei bang a alhmi thawngtha chim rian cu a hun thawh tikah England ram i vawlei thlachuah vanruah a surmi cu donhawk tha lo in a sur i London khuapi cu vawleicung sui le ngun lungman tam ai pawnnak khualipi ah ai cang.

Hi rian hi America nih ai hmaithlak ve tikah kan kawlam le Lairam tiangah thawngtha phawrtu an rak kuat hna. British cu a kum a hung upa i tar lei a panh tikah Liberal theology tlangrai nih a phanh i duhsah te in thawngtha chim rian cu a daithlanh cuahmah

“Europe ram i zumtu hmasa bik Lidia le a inn i krihfabu hmasa bik (Philipi Krihfabu) cu rian thabik, rian ngan bik le rian biapi bik a rak tuantu an si caah vawlei cung miphun vialte lakah lei thlachuah a hmu hmasa bik an rak si”

KAL LAW CHIM

lioah USA nih a hun chan i mission society ngan pipi cu a hun dirh i a ngeihchiah, a fimnak le a thawnnak he rian thabik, rian nganbik le rian biapibik cu a hun tuan tikah Jesuh nih a rak chimmi cu tlam a tling than i nihin ah 'vawlei kan pa' tiah auh a hung si than. Laimi ca hna ahcun, vancung phanhnak in hlah maw USA phanh hi kan duh deuh ti awk tlak in thil a hung um cang. Thawngtha karhternak (Mission le Evangelisim) hi a thattuk caah a man zong a tam ve hrimhrim ko.

British ram cu Liberal thlangrai nih a tlunhnawh tikah a tuan cuahmah mi thawngtha chim rian cu a hun daithlanh i a tlawt cuahmah lioah USA nih a chawn bangin, nihin kumzabu 20 le 21 ah USA zong liberal tlangrai nih a tlunh ciamman i biaknak tello nun (Secularism) ah an lut cuahmah i, Northern Baptist Conventiion, ZBC a kan hringtu hna cu an zawt a zualtuk cang i missionary an thlah mi hnarcheu cu an kirter cang hna. Zeicahtiah Liberal theoloy nih Secularism le Meterialism ah a hruai hna i biakinn an panh ti lo i, thawhlawm a um ti lo caah an missionary lakhah an pe kho ti lo i hnarcheu cu an kir cang.

Sihmanhsehlaw Pathian duhfahnak cu a dong thiam lo i vawlei a dawt caah fapa ngeihchun pe in a sermi thawngtha cu USA nih a daithlanh cuahmah lioah Asia ram chung i South Korea nih ai hmaithlak ve tikah kan hnu kum 40 ah banhla pumkhat hmanh mi pakhat nih ei an i sianh lo tiang in a si a fakmi ram cu ramrum le ram thangcho mi a cungbik (Top) si awk ah Khulrang in a kai cuahmah ko. Nihin ah Asia ram pumpi minung hnarcheu dengmang cu Korea ngaknu le tlangval dawtnak tuanbia zun ah kan uai dih cang. Nihin kum zabu 21 ah mipum he chaw le va he thawngtha rian ah aa pebik cu South Korea an si. Jesuh nih a rak chim mi cu a taktak in an co i nunchung lei thlachuah cu a ruh bak in a ruh ko. Thlachuahnak

Evan. Rualuk

hrampi a si mi Pathian nih a lungthin laifang ah a chiahmi cu fapa ngeihchun tiang pek in a sermi khamhnak thawngtha hi asi caah cu thawngtha chim rian ai hmaithlak mi nih a thlachuahnak an hmuh mi cu hmuhawk an i tlak hrimhrim. Zeicahtiah cun, ‘Thawngtha chimnak rian a tuantu hna cu Pathian thinlung laifang ah hmunhma a ngeitu an si. Pathian nih biapi bikah a ruahmi biapibik ah a ruattu an si tikah lei thlachuah le van thlachuah nih a zulh than tikah kan hnah chuah awk zong a si hrim hrim lo. Biadang in chim ahcun an tuhmi thlaici kha a tuantu anmah hrimhrim nih an zun mi a si. Sam 126:5-6 i mitthli he thlaici a tuhmi nih lunglawmh aunak he an zun lai. Tahbu in thlaicu aa vorhmi hna nih lunglawmhnak hlasa in facang phal i put in an ra kir lai’ a ti mi hi hla sertu nih ‘vailalmtah hram kan phakpi mi thlarau vialte hna hi kan suiluchin dawhtertu an si te lai’ a timi he ai pehtlai mi a si. Vancungkhua kan phak tikah khamhtu Bawi Krih kan ton tikah a kan pek laimi tuanman laksawng cu kan mitthli a hnawttu le lomhnak tling a kan petu cu an si hrimhrim lai ti hi amah Jesuh cawnpiaknak zong asi. Cun hi Sam cauk i lunglomh aunak he an zun lai, a timi hi van i kan zun te laimi lawng hmanh siloin hi lei hrimhrim ah an rak zun cangmi le zun cuahmahmi le zun te laimi zong a si.

Sertu le dawtu Pathian mithmuh ah, a thabik le, a nganbik le a biapibik rian, thawngtha chim rian a tuantu hna nih lei thlachuah le van thlachuah an hmuh mi cu Pathian le minung tahnak zongah a dikmi tahnak a si.

**“Thawngtha
chimnak rian a
tuantu hna cu
Pathian thinlung
laifang ah
hmunhma a ngeitu
an si”**

KAL LAW CHIM